Fensfeltet mineralpark

Folkemøte i samfunnshuset 16.09.25

Dette skal skje i kveld:

- Aslaug Norendal (Feste AS) forteller om utredningene.
- Hanna Fossen-Thaugland (Statsforvalteren) informerer om planlegging og innsigelser.
- Kirsti Arvesen Nesheim (Nome kommune) orienterer om kommunens arbeid, vedtaket i samfunnsutviklingsutvalget og veien videre.
- Spørsmål fra salen (menti og mikrofon).

Mentimeter

Har du spørsmål? Slik gjør du:

Go to

www.menti.com

Enter the code

3764 7967

Or use QR code

Utredninger og naturmangfold

Aslaug Norendal

Feste AS

innhold

- Litt om konsekvensutredinger og om oppdraget vårt
- Hvilket tiltak som er utredet – et valgt scenario
- Metode
- Nivå og usikkerheter
- Resultater ammenstilling KU
- Lokal bærekraft
- Faglige vurderinger
- Kort presentasjon av naturmangfold.

Hvorfor KU

Utredningene skal vurdere og gi en anbefaling til hvilket alternativ som best følger opp premissene om minst mulig negative konsekvenser og mest mulig positive ringvirkninger, samt en løsning som totalt sett kommer hele Nome-samfunnet til gode. Anbefalingen skal også vurdere områdets industrielle attraktivitet for rettighetshaverne.
(fra vedtak i kommunestyresak 034/24)

Oppdraget vårt:

- Utrede konsekvenser etter anerkjent metodikk, fokus på miljø og <u>lokale</u> virkninger.
- Ikke vurdere sikkerhetspolitikk eller innernasjonal råvareetterspørsel
- Grunnlag for å fatte beslutninger med ÅPNE øyne.

Men NRK kan i dag avsløre at det *florerer* av lovbrudd, feil og mangler i sakene.

Enorme naturområder ble satt av uten at politikerne visste hva de gjorde.

Naturen vi ofret med øynene lukket

MADS NYBORG STØSTAD, journalist
RUBEN SOLVANG, journalist
PATRICK DA SILVA SÆTHER, fotograf

4. januar 2025

FESTE

Hva er KU

Formålet med forskriften er å ***sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning*** *under forberedelsen av planer og tiltak, og når det tas stilling til om og på hvilke vilkår planer eller tiltak kan gjennomføres.*

Ideell situasjon:

- Synliggjøre alle positive og negative konsekvenser før beslutning blir tatt

I praksis:

- ikke mulig å vurdere alle tema og på samme nivå på dette stadiet
- Metodikk som fokuserer på *miljøtema* (i vid forstand)
- Kommunen har ønsket en *bærekraftutredning* i tillegg.

Forskrift om konsekvensutredninger

Dato	FOR-2017-06-21-854
Departement	Klima- og miljødepartementet, Kommunal- o
Ikrafttredelse	01.07.2017
Sist endret	FOR-2023-12-18-2278 fra 01.01.2024
Endrer	FOR-2014-12-19-1726, FOR-2014-12-19-17
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-2008-06-27-71-§1-2, LOV-2008-06-27-
Kunngjort	22.06.2017 kl. 14.05
Rettet	16.04.2021 (tegnsetting i lister tilpasset univ
Korttittel	Forskrift om konsekvensutredninger

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2017 med hjemmel i lov 27. juni 2008 nr. 7
6 og § 32-8a. Fremmet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Klima-
EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XX nr. 1a (direktiv 2014/52/EU) og nr. 1
Endret ved forskrifter 20 des 2018 nr. 2067, 8 okt 2021 nr. 2958 (i kraft 1 nov 2021
Rettet 16.04.2021 (tegnsetting i lister tilpasset universell utforming).

FESTE

Innhold i KU

Fagrapporter

- Naturmangfold
- Forurensning og vannmiljø
- Kulturmiljø
- Friluftsliv
- Landskapsbilde
- Klimagassutslipp
- Nærmiljø
- Naturressurser
- Mineralindustriell egnethet
- Bærekraftutredninger
- ROS analyse

Grunnlagsrapporter

- Beskrivelse av tiltaket
- Støyvurderinger
- Synlighetsvurderinger
- Transportanalyser
- Fiskeundersøkelser

FESTE

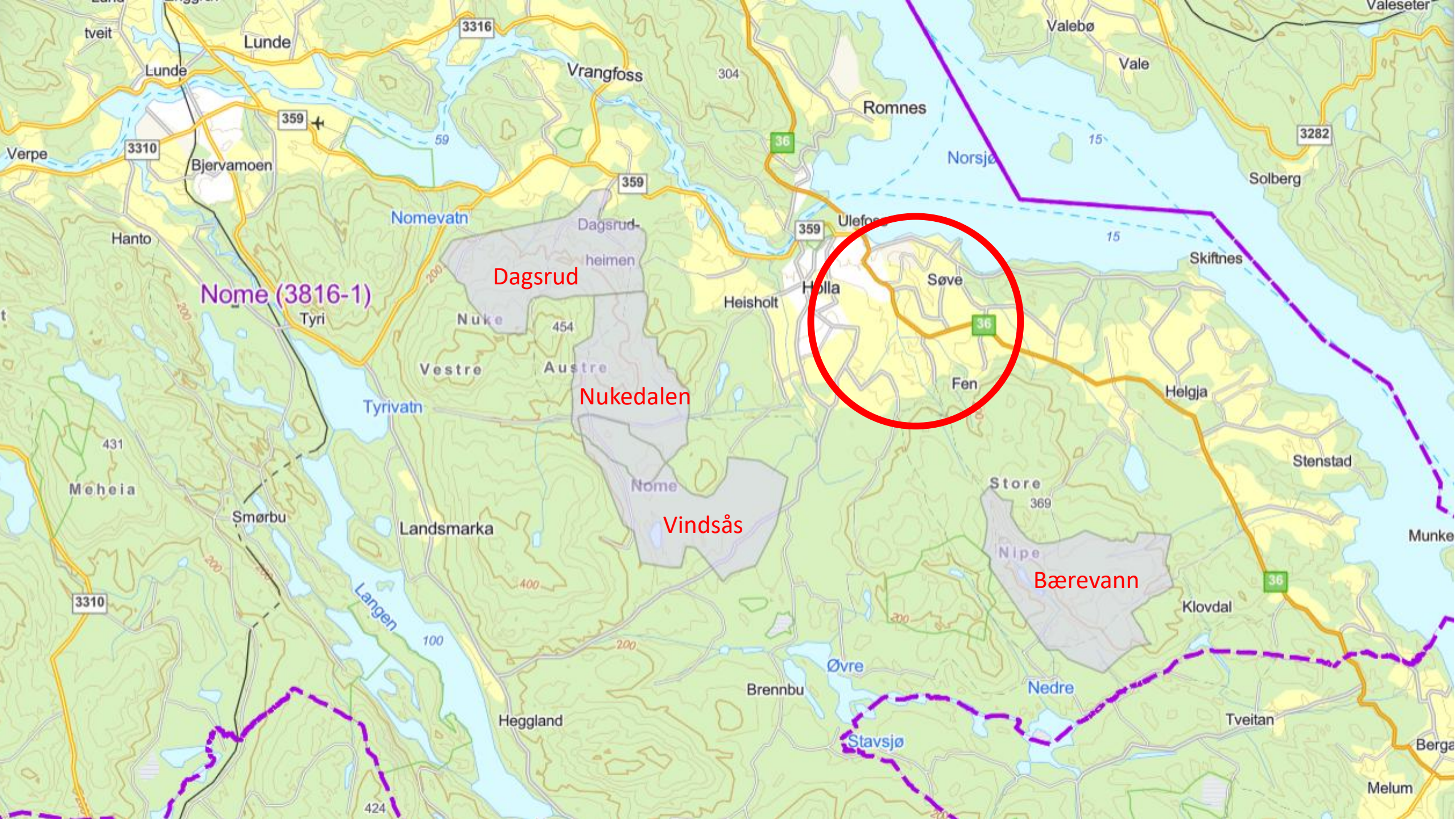
Nome (3816-1)
Dagsrud
Nukedalen
Vindsås
Bærevann
Lunde
Vrangfoss
Romnes
Norsjø
Valebø
Vale
Solberg
Skiftnes
Ulefoss
Holla
Søve
Fen
Helgja
Stenstad
Heisholt
Nomevatn
Dagsrud-
heimen
Nuke
Vestre
Austre
Tyrivatn
Tyri
Hanto
Verpe
Bjervamoen
Meheia
Smørbu
Landsmarka
Langen
Heggland
Brennbu
Øvre
Nedre
Stavsjø
Store
Nipe
Klovdal
Tveitan
Melum
Munke
Berga
Valeseter
3316
359
3310
36
3282
304
59
15
200
400
100
431
454
369
424

Hva er tiltaket - valgt scenario:

I samråd med Nome kommune er følgende premisser lagt til grunn for tiltaket som skal konsekvensutredes:

- Deponi for fine masser ca 30 mill m3
- Deponi for grove masser ca 40 mill m3

(volum til demninger mm kommer i tillegg)

Følgene arealbehov er lagt til grunn.

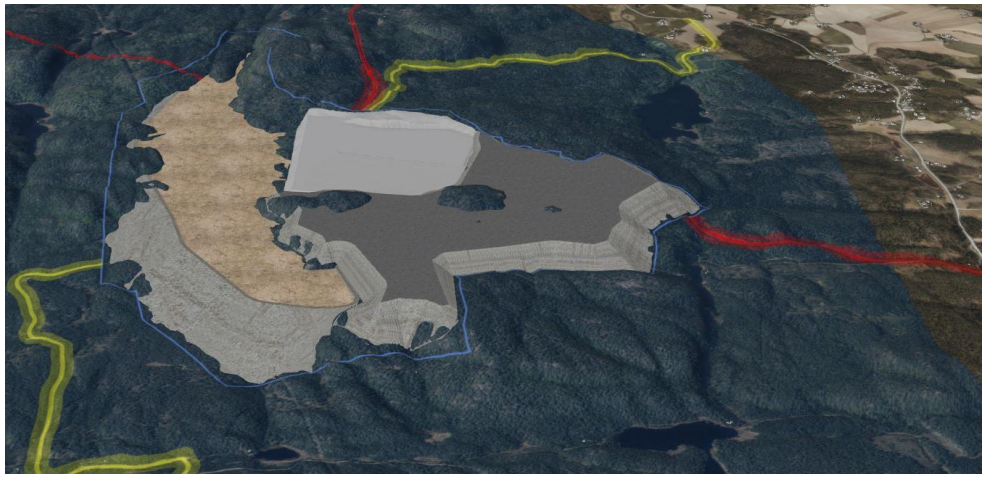

Areal for industriområder:	ca 500 000 m2
Areal andre næringer og utvidelse:	ca 900 000 m2
Bygningsbehov for gruveindustri:	ca 250 000 m2. (på toppen)

Transportmengde vurderes ut i fra antatt årlig uttaksmengde mellom 5 og 10 mill tonn malm.

NB :

- Avbøtende tiltak og detaljert prosjektering vil endre utformingen
- Myndighetene kan sette begrensninger – vist scenarioe er en situasjon der omtrent hele arealet er utnyttet maksimalt.

FESTE

Metode

Viktige element i en konsekvensutredning etter M1941:

- Verdier innenfor tiltaksgrensen og influensområdet
- Påvirkningen planen eller tiltaket vil medføre
- Konsekvens for ulike fagtema (av planen eller tiltaket)
- Usikkerhet ved utredningen
- Presentasjon av samlet konsekvens og rangering av alternativer

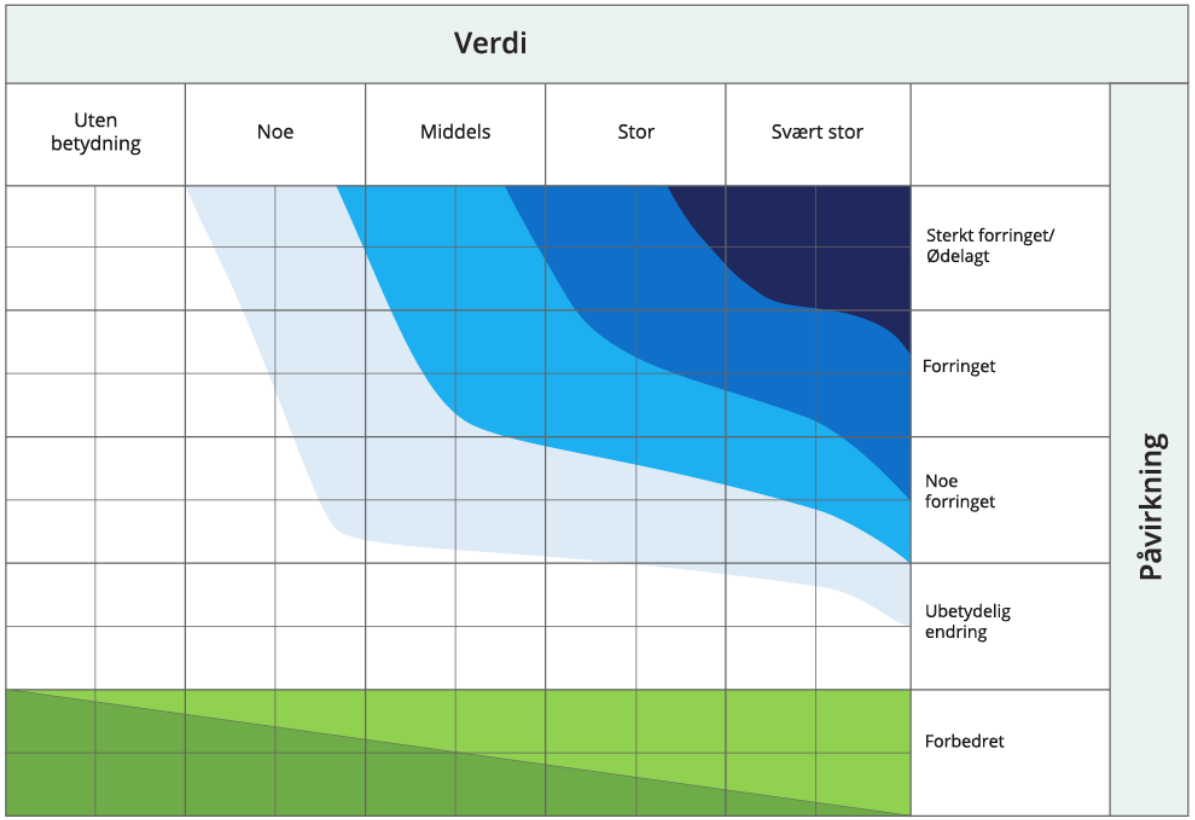

Skala
Svært alvorlig konsekvens ----
Alvorlig konsekvens ---
Middels konsekvens --
Noe konsekvens -
Ubetydelig konsekvens 0
Noe/betydelig positiv konsekvens +/++
Stor/svært stor positiv konsekvens +++/++++

FESTE

Metode

Alle tema har sine tabeller/ matriser for vurdering av verdi og for påvirkning

Likevel: Aldri alt som «passer inn» i skjemaet. Alltid et visst skjønn, i noe ulik grad for ulike tema.

Egen tabell for samlet konsekvensgrad der det er flere deltema/ delområder

Konsekvenstabell (tabell 1-16)

Tabell 1-16: Kriterier for å vurdere samlet konsekvens for naturmangfold. Velg den konsekvensgraden der flest kriterier er oppfylt. I tilfeller der det er uavgjort eller ingen konsekvensgrad som utpeker seg, skal mest negative konsekvensgrad gjelde.

Konsekvensgrad for samlet konsekvens	Kriterier for vurdering av samlet konsekvens for fagtema naturmangfold
Kritisk negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører forringelse eller ødeleggelse av nasjonalt eller internasjonalt viktig naturmangfold innenfor influensområdet. Brukes kun for områder med registreringskategorier som er gitt stor eller svært stor verdi, eller der det er svært stor samlet belastning. • Flere delområder med svært stor negativ konsekvens (4 –). • Svært stor samlet belastning.
Svært stor negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører forringelse eller ødeleggelse av nasjonalt viktig naturmangfold. Brukes kun for områder med naturmangfold med stor eller svært stor verdi, eller der det er stor samlet belastning. • Overvekt av delområder med stor negativ konsekvens (3 –). • Ett eller flere delområder med svært stor negativ konsekvens (4 –). • Stor samlet belastning.
Stor negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører stor negativ konsekvens for naturmangfoldet innenfor influensområdet. • Overvekt av delområder med middels negativ konsekvens (2 –). • Flere delområder med stor negativ konsekvens (3 –). • Ett delområde kan ha svært stor negativ konsekvens (4 –). • Bidrar til økt samlet belastning.
Middels negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører middels negativ konsekvens for naturmangfoldet innenfor influensområdet. • Overvekt av delområder med noe negativ konsekvens (1 –). • Flere delområder med middels negativ konsekvens (2 –). • Ett par delområder kan ha stor negativ konsekvens (3 –). • Ingen delområder med svært stor negativ konsekvens (4 –).
Noe negativ konsekvens	Planen/tiltaket medfører noe negativ konsekvens for naturmangfoldet innenfor influensområdet. Lite konflikt med naturmangfold innenfor influensområdet. • Overvekt av delområder med noe negativ (1 –) eller ubetydelig (0) konsekvens. • Et par delområder kan ha middels negativ konsekvens (2 –). • Ingen delområder med svært stor (4 –) eller stor (3 –) negativ konsekvens.
Ubetydelig konsekvens	Planen/tiltaket vil ikke medføre vesentlige endringer for naturmangfoldet i influensområdet. • Overvekt av delområder med ubetydelig konsekvens (0). • Ett delområde kan ha noe negativ konsekvens (1 –). • Ingen delområder med svært stor (4 –), stor (3 –) eller middels (2 –) negativ konsekvens.
Positiv konsekvens	Benyttes der delområder som er gitt ubetydelig eller noe verdi får noe eller middels verdiøkning som følge av tiltaket. Planen/tiltaket er en forbedring for naturmangfoldet. • Overvekt av delområder med noe (1 +) eller middels (2 +) positiv konsekvens. • Ingen områder med svært stor (4 -), stor (3 -) eller middels (2 -) konsekvens. • Delområder med noe negativ konsekvens (1 -) oppveies klart av områdene med noe (1 +) eller middels (2 +) positiv konsekvens.
Stor positiv konsekvens	Benyttes der delområder som er gitt ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket. Planen/tiltaket er en stor forbedring for naturmangfoldet. • Overvekt av delområder med stor (3 +) eller svært stor (4 +) positiv konsekvens. • Ingen områder med svært stor (4 -), stor (3 -) eller middels (2 -) konsekvens. • Delområder med noe negative konsekvens (1 -) oppveies klart av områdene med stor (3 +) eller svært stor (4 +) positiv konsekvens.

Nivå på utredninger og usikkerhet

Naturmangfold

- Grundige kartlegginger i felt, svært god kunnskap om tiltaksområdene.
- Mangler kartlegging av randsoner og infrastrukturtraseer.
- Mer enn nok kunnskap om naturmangfold til å kunne vurdere hvor alvorlige konsekvenser tiltaket vil gi for tiltaksområdene.

Vannmiljø og forurensning

- Vurderinger gjort på et overordnet nivå.
- Begrenset kunnskap om vannforekomstene og forurensningskildene.
- Temaet er derfor lite vektlagt i sammenstillingen

Kulturmiljø

- Basert på eksisterende kunnskap og sylighetsanalyser.
- Gyldig på et overordnet nivå

Nivå på utredninger og usikkerhet

Friluftsliv

- Grundig utredet med stor grad av medvirkning
- Usikkerhet i fastsetting av konsekvensgrad pga at to ulike metoder er brukt
- Godt grunnlag for å rangere områdene.

Landskapsbilde

- Grundig kartlagt landskapskarakter og verdi på et overordnet nivå.
- Godt grunnlag for å vurdere synligheten av, og dermed påvirkningen av tiltaket.
- Usikkerheten ligger i detaljutformingen av tiltaket, men tiltakets skala gjør likevel at utredningene fanger opp den viktigste påvirkningen på eksisterende landskap.

Klimagassutslipp

- Klimagassutslipp som følge av arealbruksendring, bygging av vei samt fra transport.
- Usikkerhet i at transportløsninger ikke er valgt og i metoden for å beregne utslipp fra veibygging.

Nivå på utredninger og usikkerhet

Nærmiljø

- Overordnet nivå, hovedsaklig basert på analyser av støy og synlighet fra boligområder
- Usikkerheten ligger i detaljutformingen av tiltaket og i valg av transportløsning.

Naturressurser

- Basert på kartdata og grunneierundersøkelser. vedr. jordbruk, skogbruk, jakt og fiske.
- Tilstrekkelig grunnlag vedr. jordbruk, skogbruk, jakt og fiske ut fra utredningsnivået.
- Svært svakt grunnlag for å vurdere mineralressurser, herunder geologisk mangfold.

Mineralindustriell attraktivitet

- Basert i helhet på informasjon fra gruveselskapene.
- En viss usikkerhet når det gjelder driftsformer og transportløsninger.

Resultater Dagsrud

- Skiller seg ut som det dårligste alternativet for kulturmiljø og landskapsbilde med **svært stor negativ** konsekvens.
- Det dårligste alternativet for nærmiljø med **stor negativ** konsekvens
- For naturmangfold gir området **svært stor til kritisk negativ** konsekvens.
- For friluftsliv og klimagassutslipp: **svært stor negativ** konsekvens.

Konsekvensgrad samlet: svært stor til kritisk negativ.

Det dårligste alternativet for mineralindustriell attraktivitet

FESTE

Resultater Nukedalen

- Det nest dårligste alternativet for friluftsliv med **svært stor negativ** konsekvens
- For naturmangfold gir området **svært stor til kritisk negativ** konsekvens.
- Et av de beste områdene for landskapsbilde med **stor negativ** konsekvens
- Det beste området for forurensning og vannmiljø med **stor negativ** konsekvens

Konsekvensgrad samlet: svært stor negativ.

Det nest beste alternativet for mineralindustriell attraktivitet.

FESTE

Resultater Vindsås

- Det dårligste alternativet for friluftsliv med **svært stor negativ** konsekvens
- For naturmangfold gir området **svært stor til kritisk negativ** konsekvens.
- For klimagassutslipp gir området **svært stor negativ** konsekvens.
- Et av de beste områdene for landskapsbilde med **stor negativ** konsekvens
- Et av de beste områdene for kulturmiljø med **middels negativ** konsekvens

Konsekvensgrad samlet: svært stor negativ.

Det nest dårligste alternativet for mineralindustriell attraktivitet.

FESTE

Resultater Bærevann

- Skiller seg ut som det dårligste alternativet for naturmangfold: **kritisk negativ** konsekvens
- For landskapsbildet gir området **stor til svært stor negativ** konsekvens.
- For friluftsliv og klimagassutslipp: **svært stor negativ** konsekvens.
- Et av de beste områdene for kulturmiljø med **middels negativ** konsekvens

Konsekvensgrad samlet: kritisk negativ.

Det beste alternativet for industriell attraktivitet.

FESTE

Sammenstilling

Viser konsekvensgrad for de ulike tema for hvert alternative tiltaksområde

For noen tema kan tiltaksområdene rangeres innbyrdes

Fo andre tema er grunnlaget for usikkert

Samlet konsekvens er ikke en matematisk øvelse.

Konsekvensgraden for et alternativ avgjøres vanligvis av det temaet med de mest alvorlige konsekvensene.

	Alternativer				
Vurdering av konsekvens	Null-alternativet	Dagsrud	Nukedalen	Vindsås	Bærevann
Naturmangfold	**Ubetydelig konsekvens**	**Svært stor til kritisk negativ konsekvens**	**Svært stor til kritisk negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Kritisk negativ konsekvens**
		2	3	1	4
Forurensning og vannmiljø	**Ubetydelig konsekvens**	**Kritisk negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Kritisk negativ konsekvens**	**Kritisk negativ konsekvens**
		Kunnskapsgrunnlag ikke tilstrekkelig for rangering.			
Kulturmiljø	**Ubetydelig konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Stor negativ konsekvens**	**Middels negativ konsekvens**	**Middels negativ konsekvens**
		4	3	2	1
Friluftsliv	**Ubetydelig konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**
		1	3	4	2
Landskapsbilde	**Ubetydelig konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Stor negativ konsekvens**	**Stor negativ konsekvens**	**Stor til svært stor negativ konsekvens**
		4	1	2	3
Klimagassutslipp	**Ubetydelig konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**
		Kunnskapsgrunnlag ikke tilstrekkelig for rangering.			
Nærmiljø	**Ubetydelig konsekvens**	**Stor negativ konsekvens**	**Noe negativ konsekvens**	**Noe negativ konsekvens**	**Noe negativ konsekvens**
		Kunnskapsgrunnlag ikke tilstrekkelig for rangering.			
Naturressurser	**Ubetydelig konsekvens**	**Stor negativ konsekvens**	**Stor negativ konsekvens**	**Stor negativ konsekvens**	**Stor negativ konsekvens**
		Kunnskapsgrunnlag ikke tilstrekkelig for rangering.			
Mineralindustriell attraktivitet. Aktørenes egne vurderinger		42,14 % egnet / Vanskelig	51,23 % egnet / Utfordringer	51,09 % egnet / Utfordringer	62,89 % egnet / Best egnet
		4	2	3	1
Lokal bærekraft		Det er ikke påvist forskjeller mellom de ulike utredningsområdene med tanke på bærekraft.			
ROS		Det er ikke påvist forskjeller mellom de ulike utredningsområdene med tanke på ROS.			
Samlet konsekvens		**Svært stor/ kritisk negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Svært stor negativ konsekvens**	**Kritisk negativ konsekvens**
Rangering		3	2	1	4

FEST

Lokal bærekraft

- Tiltaket vil gi flere arbeidsplasser og *kan* gi økt bosetting og ringvirkninger i kommunen.
- Store ringvirkninger regionalt, men usikkert hvor.
- Avhengig av mange faktorer, blant annet kommunal planlegging og tilrettelegging.
- Avhenger også av hva det lokale næringslivet kan tilby.
- Gruvedrift kan muligens svekke kommunens utgangspunkt som en attraktiv bostedskommune, m.a. gjennom reduserte natur- og friluftskvaliteter og økt lokal støyforurensning fra transport.

Bærekraftutredningen gir ikke grunnlag for å skille mellom områdealternativene.

Vi kan ikke konkludere entydig med at et eller flere av alternativene vil gi overvekt av positive konsekvenser lokalt og for Nome kommune

Viser at alle alternativ *kan* gi positive ringvirkninger.

FESTE

Faglige vurderinger

- Det lokale/ regionale perspektivet
- Det nasjonale/ internasjonale perspektivet

Utredningene viser at:

- De positive lokale virkningene kan vanskelig forsvare et inngrep som gir såpass alvorlige negative konsekvenser både **lokalt** og **nasjonalt/internasjonalt**. (ut i fra faglig vurdering og norsk lovverk)
- Prosjektutløsende behov bør ikke være lokalt, men nasjonalt/internasjonalt.

Det ligger ikke til rådgivergruppas mandat å vurdere om nasjonale/ internasjonale behov er viktig nok til å veie opp for de negative konsekvensene

Mulige veier videre – faglige råd

- Fraråder videre arbeid med områdealternativ Dagsrud og Bærevann.
- Kombinasjon av Vindsås og Nukedalen med noe forskyving av grensene vil muligens kunne åpne for løsninger med noe reduserte konsekvenser i forhold til utgangspunktet.
- Flytte industriområder som ikke er en del av gruveindustrien. Ikke avgjørende for å redusere konsekvensgrad betydelig da inngrepet fortsatt vil være stort, men kan bidra.
- Løfte blikket og lete konstruktivt etter å lokalisere andre aktuelle områder da prosjektet har regionale virkninger på befolkning, samfunn og utvikling.
- Arbeide med nye og alternative driftskonsept. Dette med mål om å redusere arealbeslaget og miljøpåvirkningene fra tiltaket.
- Velge 0-alternativet, altså ingen mineralpark i kommunen.

Områdealternativ Bærevann vurderes å ha nasjonal til internasjonal verdi blant annet fordi området Murefjell-Nipe-Goddalen-Bærevann-Værstadfjellet trolig er et av de viktigste områdene for gamle boreonemorale lavlandsblandingsskoger1 i Norge. Det er trolig også et av de største mer eller mindre sammenhengende slike areal med eldre skog som i liten grad er skogbrukspåvirket. Indre Agder, nedre deler av Telemark-Vestfold-Buskerud er kjerne-området for disse skogtypene, og spesielt områdene i nedre Telemark huser arealer med optimalt utviklede kvaliteter av denne skogtypen. Disse lavlandsblandingsskogene innehar ofte stor grad av småskalavariasjon hvilket gir en rekke gunstige habitategenskaper på samme område. Som følge av dette har disse skogtypene noen av de største ansamlingene av rødlistede arter i Norden (Brynjulvsrud et al. 2022).

6 rødlistede ansvarsarter

Fensfeltet

Naturmangfold

John Gunnar Brynjulvsrud— 14 mars 2025

Metode

- Kartlegging av spesielt viktige naturtyper for naturmangfold
- Gammel furuskog
- Rik og eller gammel edelløvskog
- Rik sumpskog

Rangering

Fagtema naturmiljø
En samlet vurdering av tiltaksområdene, ut fra gjeldende fagtema. Med rangering 1 til 4

**Rangering fra 4 til 1 hvor 4 gir sterkest fraråding.*

	Bærevann	Nukedalen	Dagsrud	Vindsås
Konsekvens	**Kritisk negativ** konsekvens	**Svært stor negativ** til **kritisk negativ** konsekvens	**Svært stor negativ** til **kritisk negativ** konsekvens	**Svært stor negativ** konsekvens
Rangering	**4**	**3**	**2**	**1**
Begrunnelse/ Oppsummering	*Et svært stort antall naturtype-lokaliteter (168) som samlet utgjør >20 % av arealet i utredningsområdet er registrert. Totalt vil ≥145 lokaliteter bli nedbygd. Området har store naturverdier knyttet til gammelskog og rik skog. 67 rødlistede arter er registrert og leveområdene til et svært stort antall rødlistede arter, inkludert seks ansvarsarter* vil forsvinne. Det er et stort potensial for ytterligere funn av rødlistede arter av mange organisme-grupper. Området har stor landskapsøkologisk verdi, og bidrar til å skape landskaps-økologisk sammenheng mellom verneområdene Murefjell NR og Værstadfjellet NR. Det er stor*	*Et stort antall (50) naturtypelokaliteter som samlet utgjør ca. 14 % av arealet i utredningsområdet er registrert. Totalt vil ≥48 lokaliteter bli nedbygd. Området har store naturverdier knyttet til gammelskog, baserike skogtyper og myr. 41 rødlistede arter er registrert og leveområdene til et stort antall rødlistede arter vil forsvinne. Området har store verdier knyttet til eldre skog, baserike skogtyper og myr. Det skisserte tiltaket omfatter arealer utenfor utrednings-området som ikke er kartlagt hvilket innebærer at konsekvenser må vurderes opp mot Naturmangfoldlovens § 8 og § 9. Det er sannsynlig at videre*	*Et stort antall (61) naturtypelokaliteter som samlet utgjør ca. 13 % av arealet i utredningsområdet er registrert. Totalt vil ≥55 lokaliteter bli nedbygd. 46 rødlistede arter er registrert og leveområdene til et stort antall rødlistede arter vil forsvinne. Området har store verdier knyttet til eldre skog, baserike skogtyper og til en viss grad myr. Det er et stort potensial for ytterligere funn av rødlistede arter, spesielt insekter i liene rundt Knatten. Til sammenligning med Nukedalen er naturverdiene i Dagsrud-områdets nordre deler mer fragmentert av hogst. Det skisserte tiltaket omfatter arealer som ikke er kartlagt*	*Et stort antall (55) naturtypelokaliteter som samlet utgjør >9 % av arealet i utredningsområdet er registerert. Totalt vil 45 lokaliteter bli nedbygd. 34 rødlistede arter er registrert og leveområdene til et stort antall rødlistede arter vil forsvinne. Området har store verdier knyttet til myr og vannkanter spesielt. I tillegg til registrerte naturtypelokaliteter av myr, forekommer flere større arealer med myrkomplekser. Store deler av nedbørfeltet til vassdragsverneområdet 0/16 Herreelva vil bli påvirket. Til sammenligning med Dagsrud/Nukedalen er det påvist flere rødlistede arter i*

Bærevann

Naturtyper (787 daa, > 20 %)

- 168 naturtypelokaliteter
- 117 er vurdert til svært høy eller høy lokalitetskvalitet
- 67 rødlistede naturtypelokaliteter (8 EN, 53 VU og 6 NT)
- Stor landskapsøkologisk verdi - binder sammen 2 NR

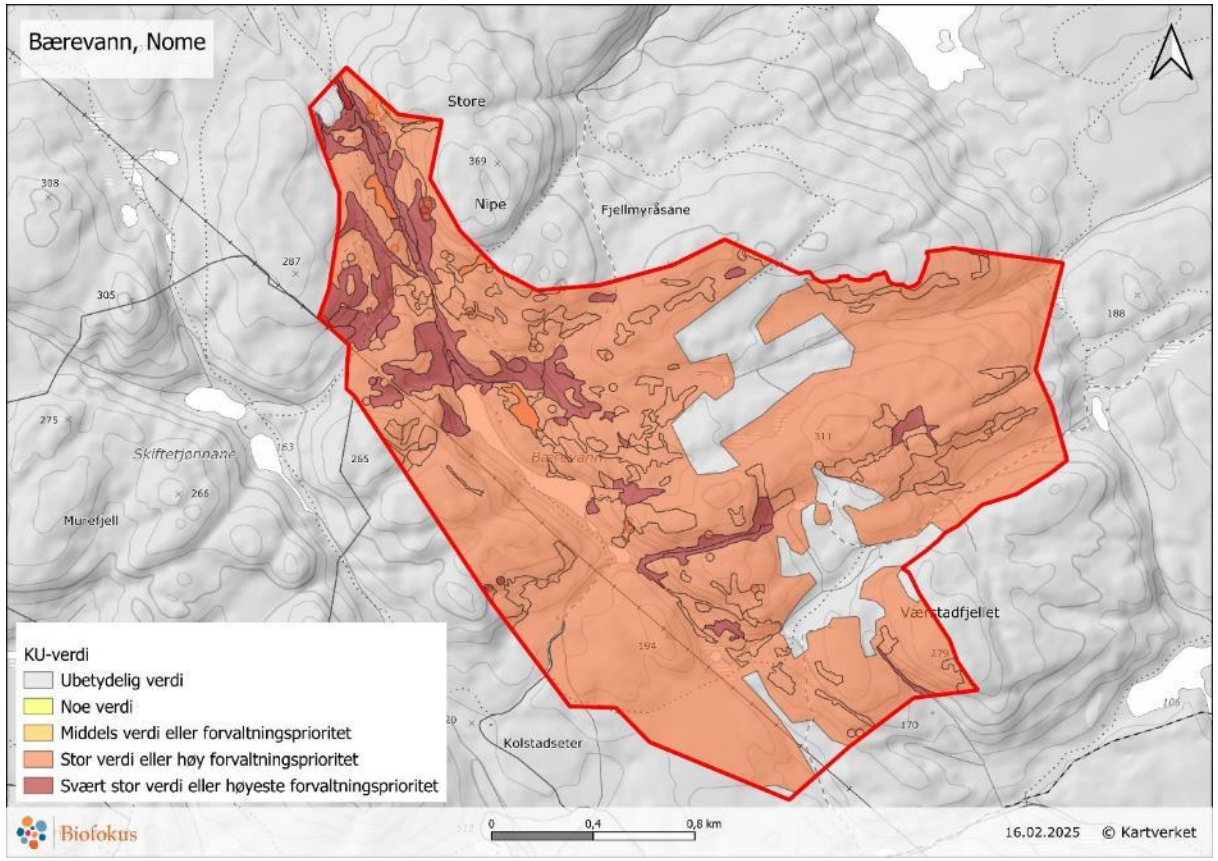

Bærevann

Arter

- 67 rødlistede arter
- 1 CR, 7 EN, 18 VU, 40 NT og 1 DD
- 6 ansvarsarter.
- Rødlistearter spredt i landskapet
- Uvanlig høyt antall unike rødlistede arter

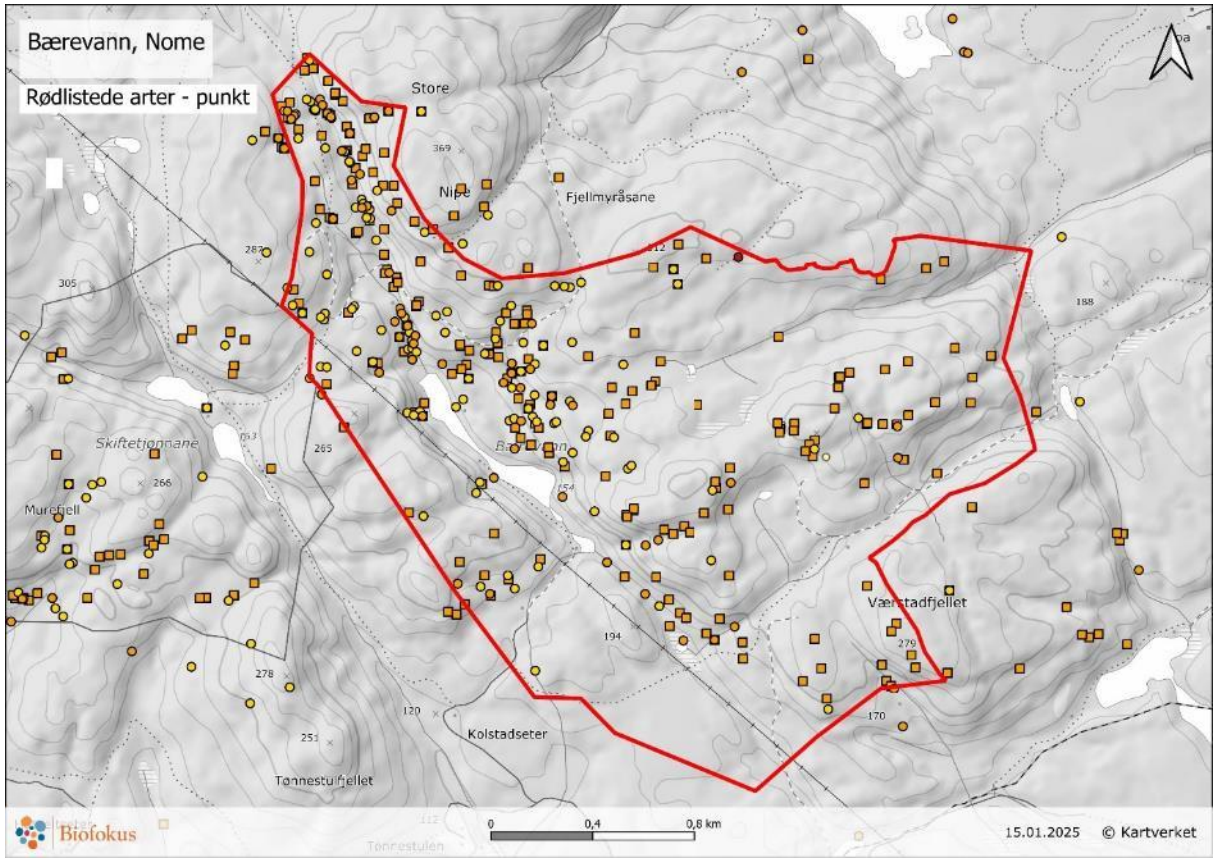

Bærevann

Nasjonal til internasjonal verdi

Uvanlig høyt antall unike rødlistede arter

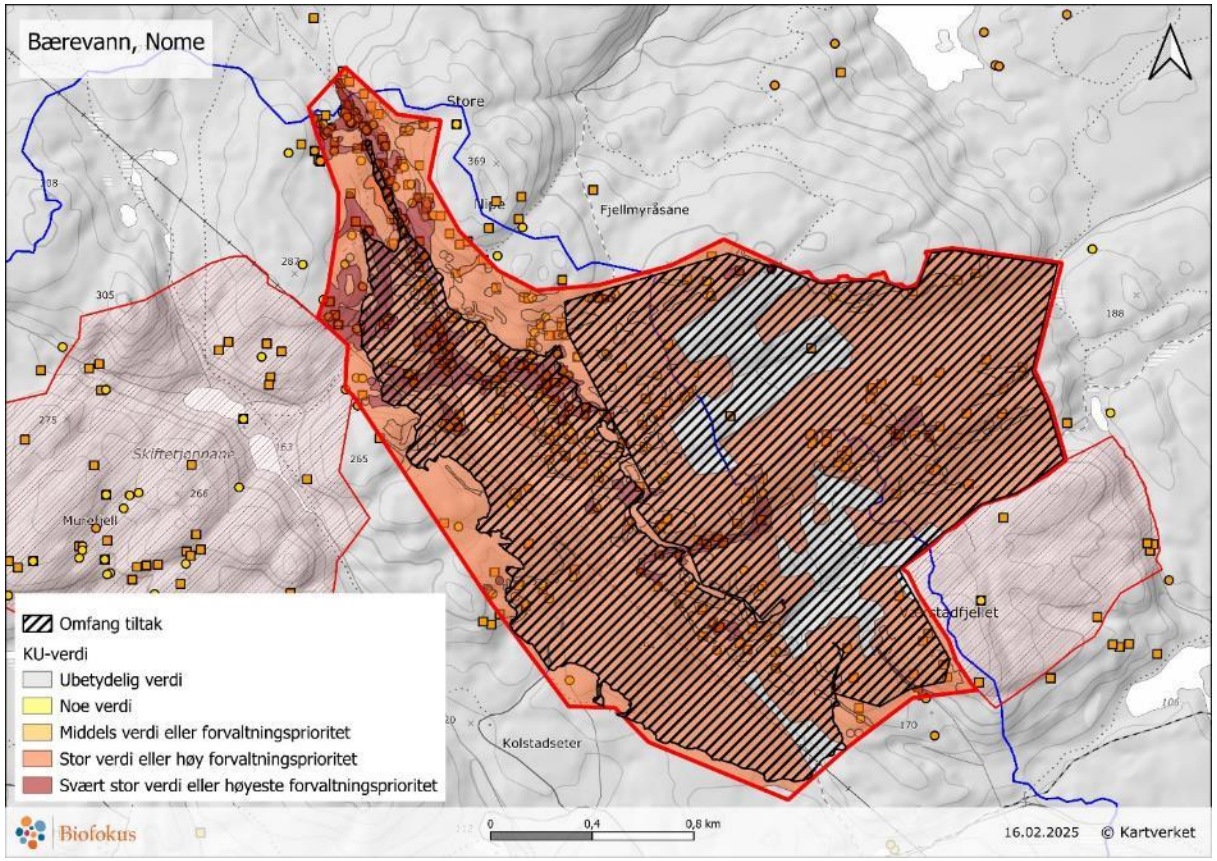

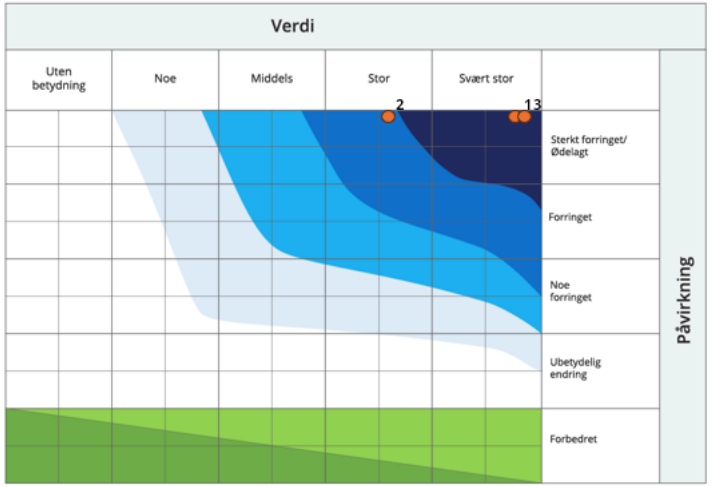

Figur 15: Konsekvensvifta fra M-1941. Konsekvensvurderingen markeres med oransje prikk ut fra vurdert naturverdi og påvirkningsgrad. Nr 1 i figur er delområde 1, 2 – delområde 2, 3 – deltema for arter og deres funksjonsområder.

Tabell 8: Konsekvensgrad for naturmangfold, fra veileder M-1941 Samme farger som i tabell 1 og konsekvensvifta i øvre del av tabellen. Samme farger som i tabell 2 i nedre del av tabellen.

Delområder	Nullalternativet	Utbygging
Delområde 1	0	----
Delområde 2	0	---/----
Deltema arter	0	----
Samlet vurdering	-	Kritisk negativ
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad		Tiltaket innebærer endring av landskapet innenfor nær 100 % av det aktuelle området. Den klart største andelen av to delområder med svært stor og stor verdi vil forsvinne. Funksjonsområder for et høyt antall rødlistede arter vil forsvinne. Området gis svært alvorlig konsekvensgrad. Samlet konsekvens settes til kritisk negativ konsekvens.

Nukedalen

Naturtyper (508 daa, > 14 %)

- 50 naturtypelokaliteter
- 30 lokaliteter vurdert til *svært høy* eller *høy kvalitet*
- 35 rødlistede naturtypelokaliteter (13 EN, 18 VU og 4 NT)
- Middels landskapsøkologisk verdi

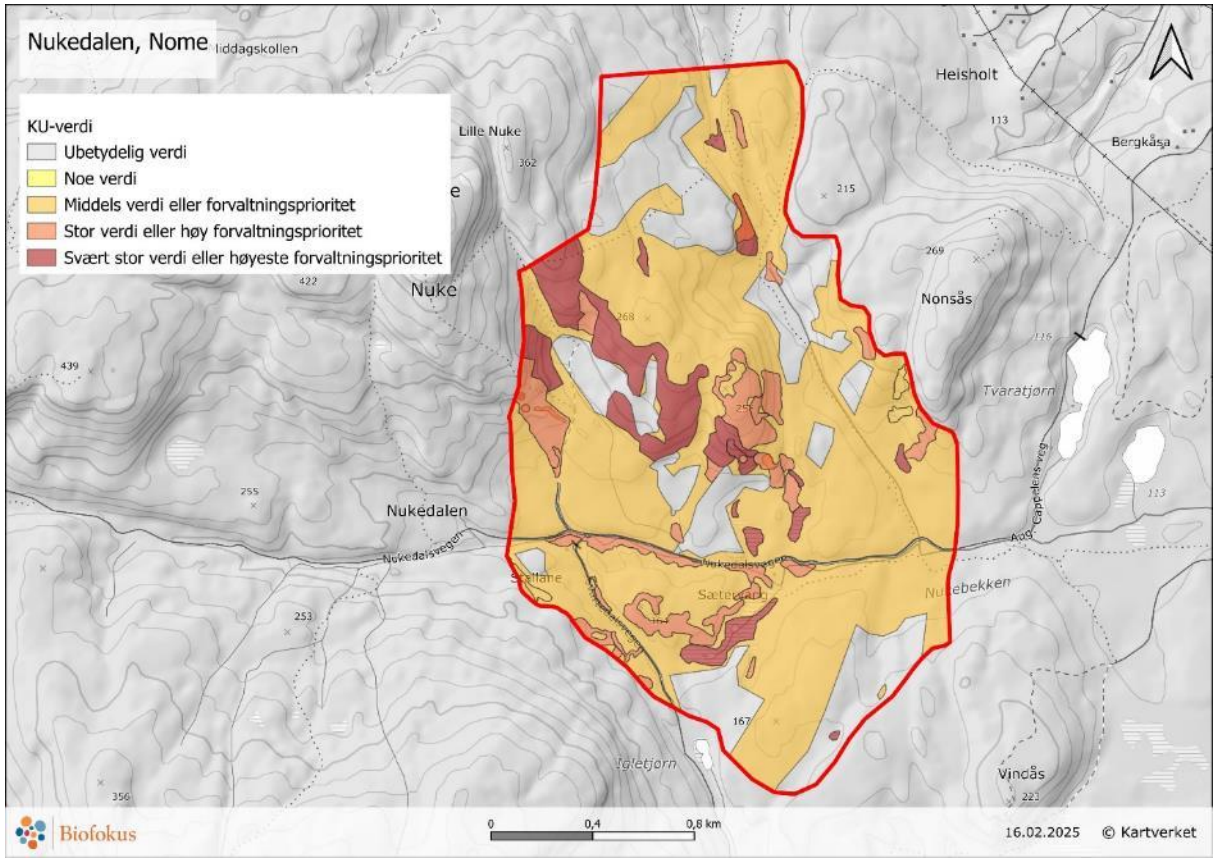

Nukedalen

Arter

- 41 rødlistede arter
- 5 EN, 13 VU, 21 NT og 2 DD
- Rødlistede arter i stor grad knyttet til naturtypelokaliteter
- Høyt antall rødlistede arter

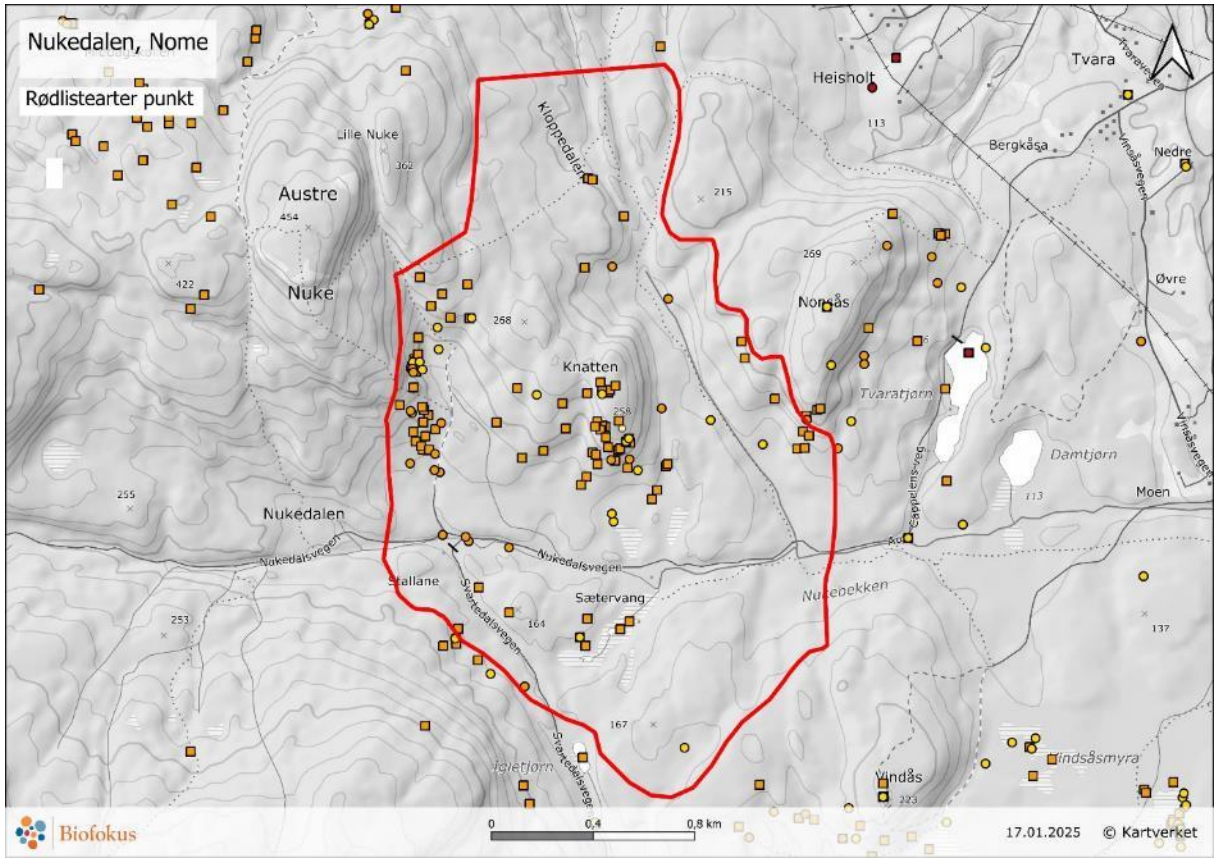

Nukedalen

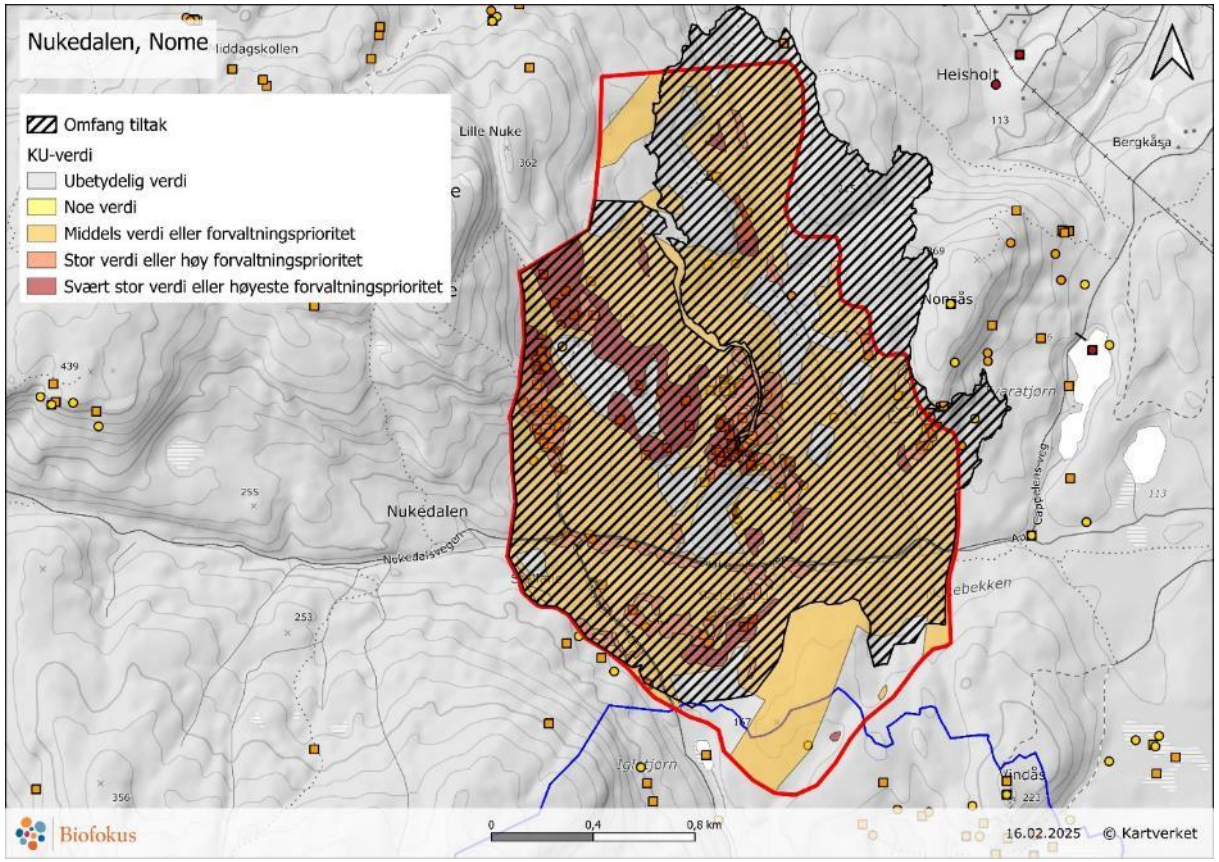

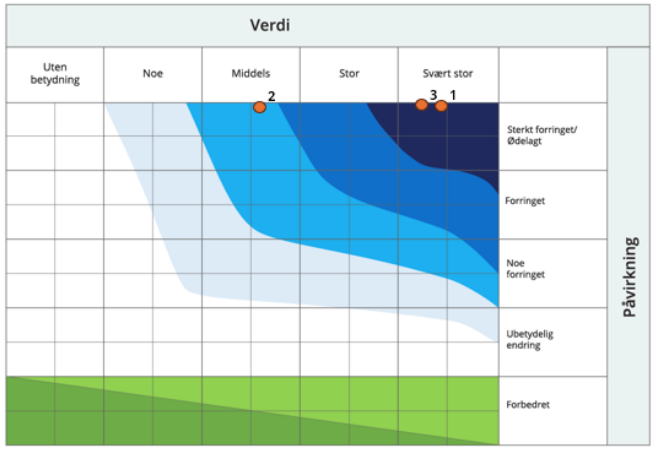

Figur 15: Konsekvensvifta fra M-1941. Konsekvensvurderingen markeres med oransje prikk ut fra vurdert naturverdi og påvirkningsgrad. Nr. 1 i figur er delområde 1, 2 – delområde 2, 3 – deltema for arter og deres funksjonsområder.

Tabell 8: Konsekvensgrad for naturmangfold, fra veileder M-1941 Samme farger som i tabell 1 og konsekvensvifta i øvre del av tabellen. Samme farger som i tabell 2 i nedre del av tabellen.

Delområder	Nullalternativet	Utbygging
Delområde 1	0	----
Delområde 2	0	--
Deltema arter	0	----
Samlet vurdering	-	Svært stor til kritisk negativ
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad		Tiltaket innebærer endring av landskapet innenfor nær 100 % av det aktuelle området, Betydelige arealer med store naturverdier knyttet til naturtypelokaliteter og leveområder for trua arter vil gå tapt, og disse delområdene/deltemaene kommer ut med alvorlig til svært alvorlig konsekvensgrad. Disse to temaene er vektlagt i samlet vurdering. Samlet konsekvens settes til svært stor til kritisk negativ konsekvens.

Dagsrud

Naturtyper (554 daa, 13 %)

- 61 naturtypelokaliteter
- 39 lokaliteter *svært høy* eller *høy* lokalitetskvalitet
- 26 rødlistede naturtypelokaliteter (9 EN, 13 VU og 4 NT)
- Middels landskapsøkologisk verdi

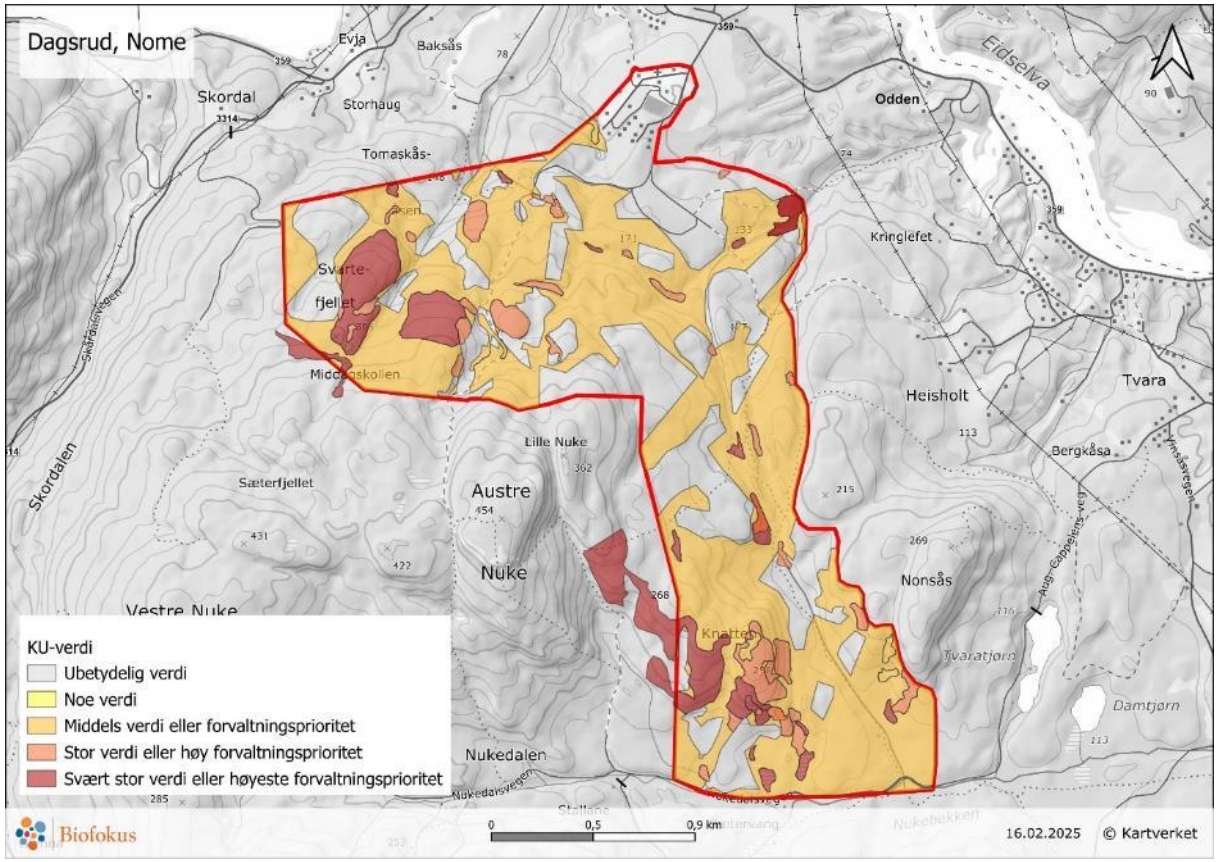

Dagsrud

Arter

- 46 rødlistede arter
- 4 EN, 14 VU, 26 NT og 2 DD
- Arter i stor grad knyttet til naturtypelokaliteter
- Høyt antall rødlistede arter (en andel kulturmarkstilknyttet fugl)

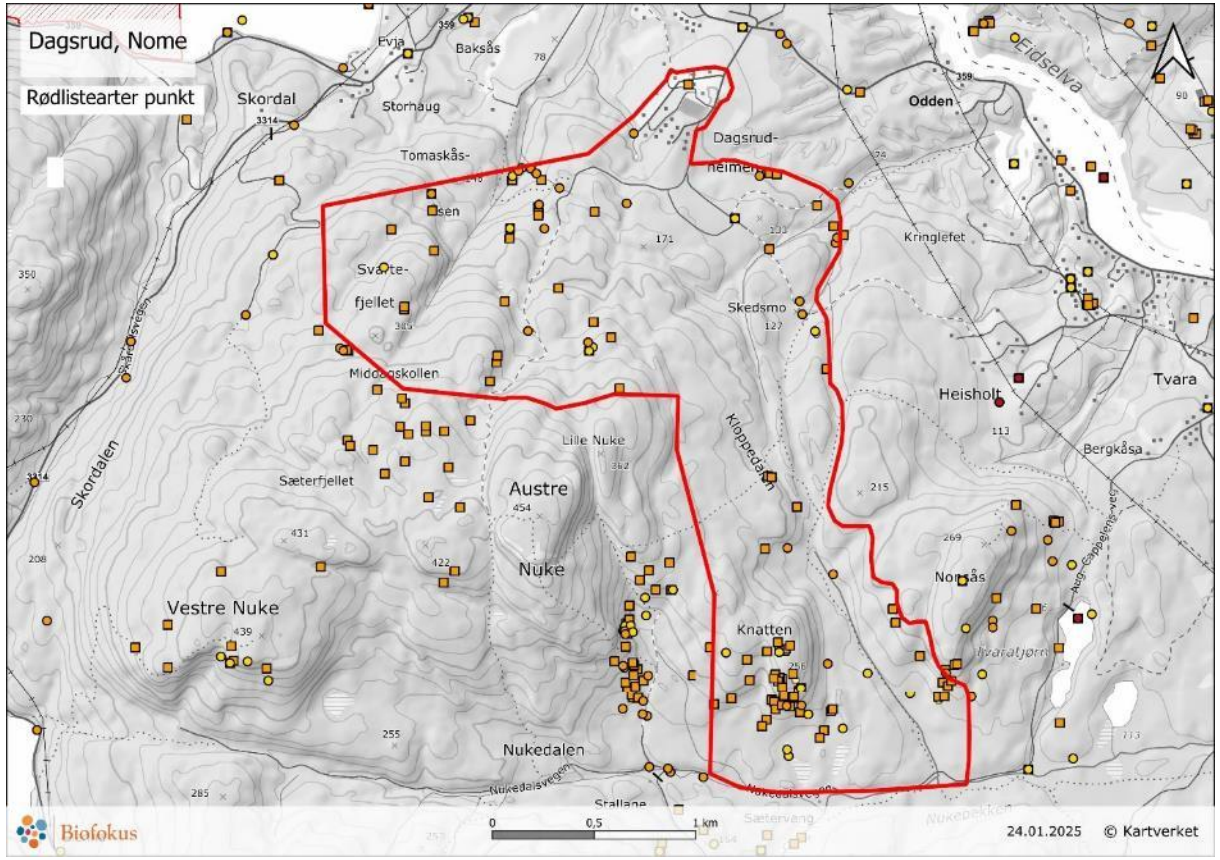

Dagsrud

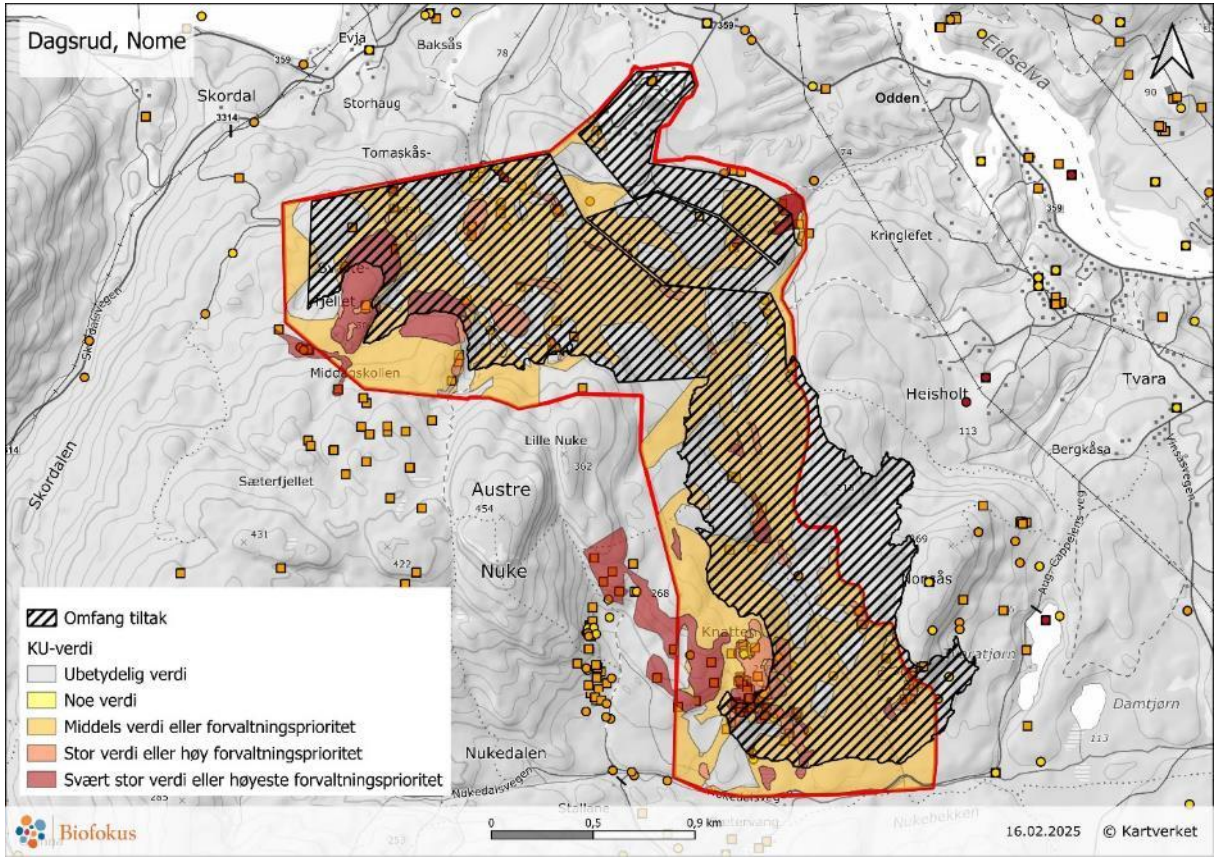

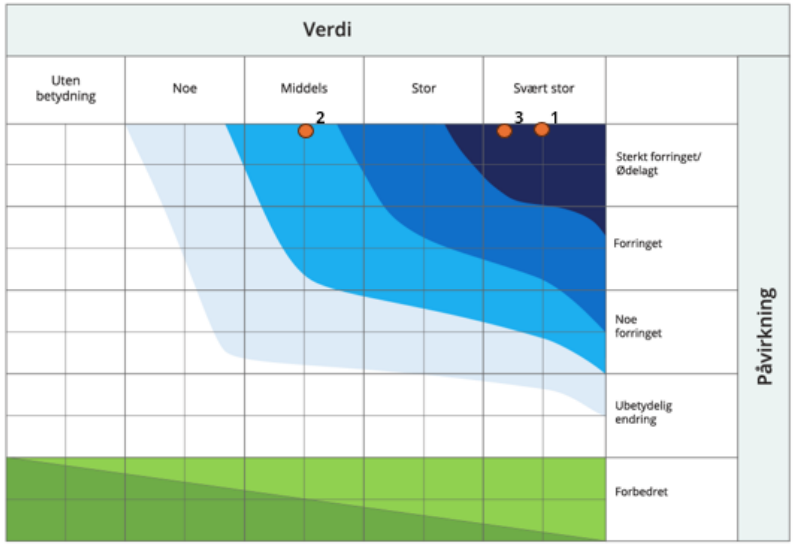

Figur 16: Konsekvensvifta fra M-1941. Konsekvensvurderingen markeres med oransje prikk ut fra vurdert naturverdi og påvirkningsgrad. Nr. 1 i figur er delområde 1, 2 – delområde 2, 3 – deltema for arter og deres funksjonsområder.

Tabell 8: Konsekvensgrad for naturmangfold, fra veileder M-1941 Samme farger som i tabell 1 og konsekvensvifta i øvre del av tabellen. Samme farger som i tabell 2 i nedre del av tabellen.

Delområder	Nullalternativet	Utbygging
Delområde 1	0	----
Delområde 2	0	--
Deltema arter	0	----
Samlet vurdering	-	Svært stor til kritisk negativ
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad		Tiltaket innebærer endring av landskapet innenfor nær 100 % av det aktuelle området. Betydelige arealer med store naturverdier knyttet til naturtypelokaliteter og leveområder for trua arter vil gå tapt, og disse delområdene/deltemaene kommer ut med alvorlig til svært alvorlig konsekvensgrad. Disse to temaene er vektlagt i samlet vurdering. Samlet konsekvens settes til svært stor til kritisk negativ konsekvens.

Vindsås

Naturtyper (323 daa, 9 %)

- 52 naturtypelokaliteter
- 28 lokaliteter *svært høy* eller *høy* lokalitetskvalitet
- 30 rødlistede naturtypelokaliteter
- 16 EN, 11 VU og 3 NT
- Middels landskapsøkologisk verdi
- + 3 lokaliteter med C-verdi etter HB13
- Verdier knyttet til myr

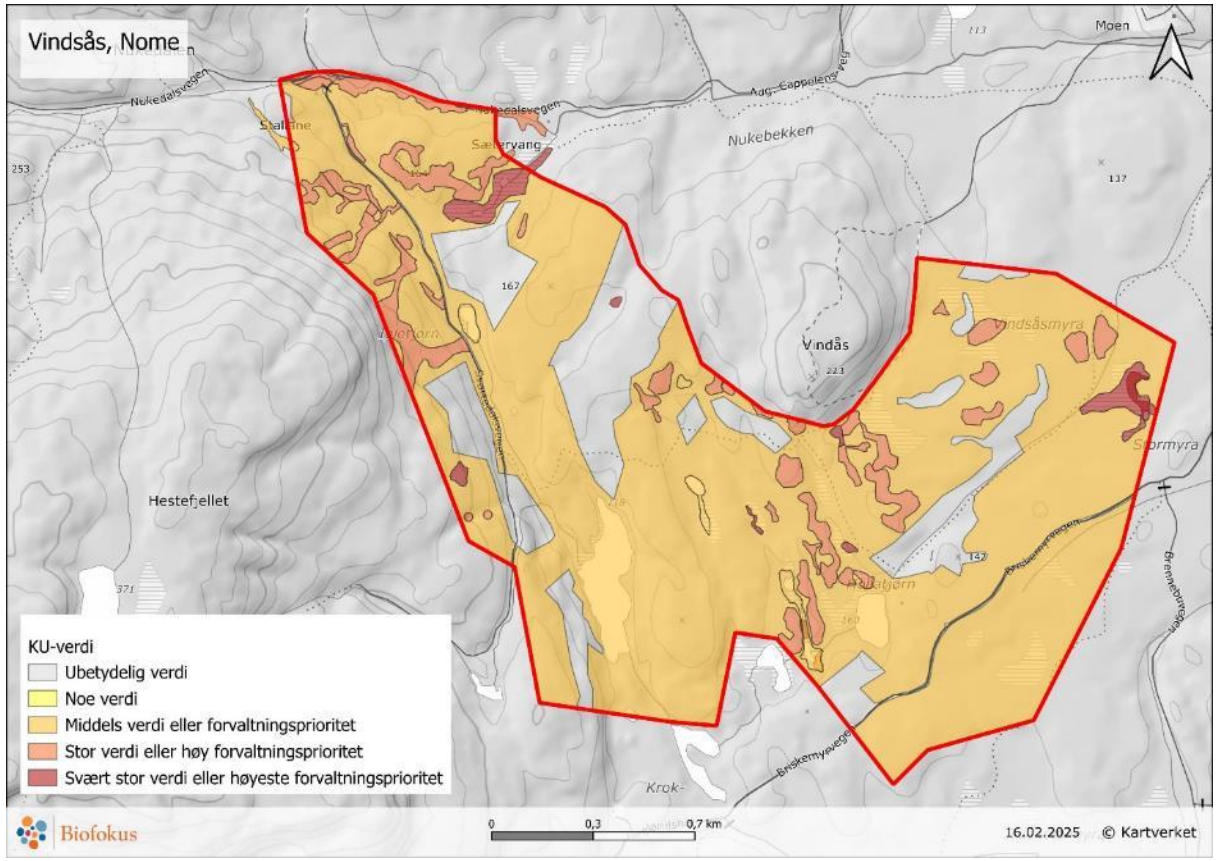

Vindsås

Arter

34 rødlistede arter

3 EN, 7 VU, 23 NT og 1 DD

Arter i varierende grad knyttet til naturtypelokaliteter

Høyt antall rødlistede arter

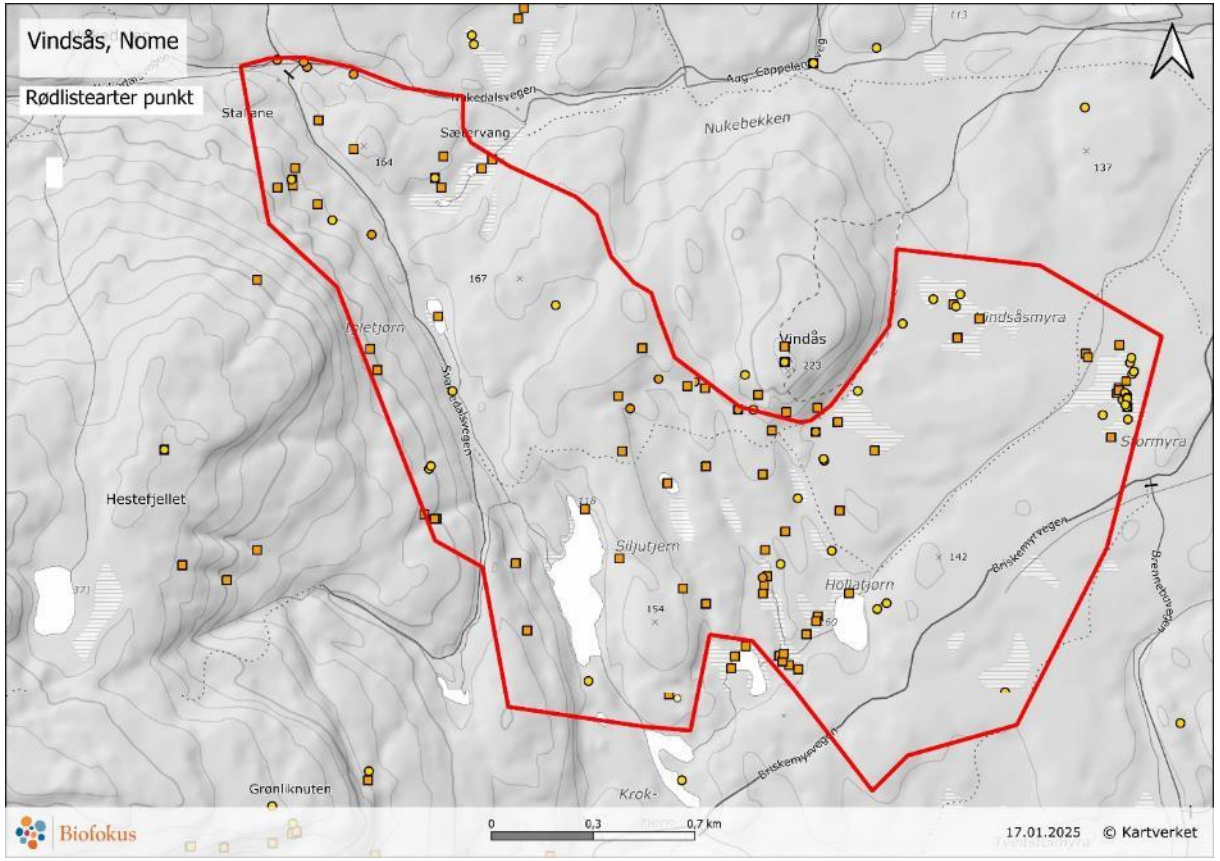

Vindsås

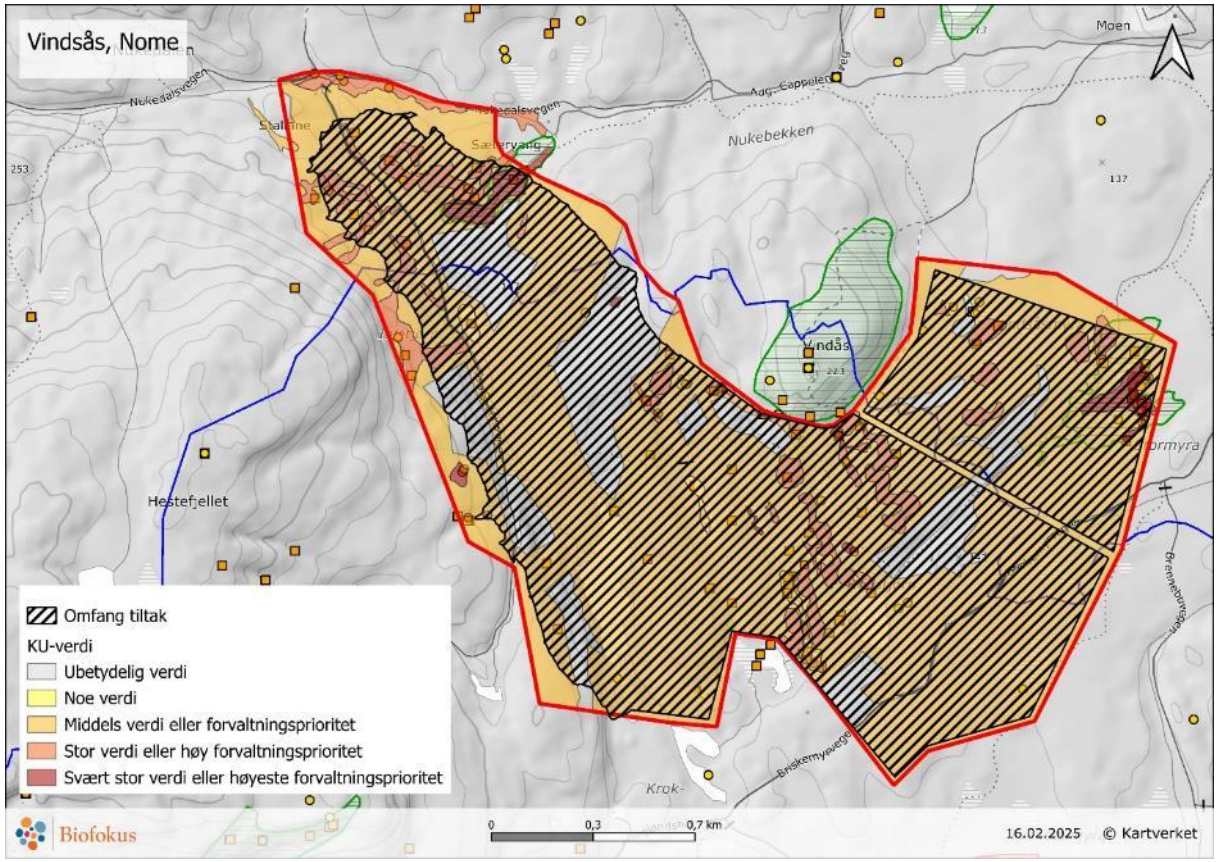

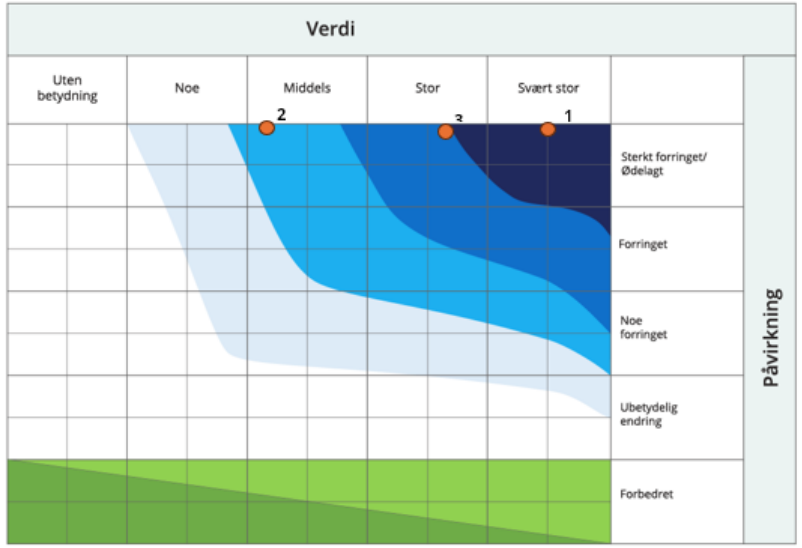

Figur 16: Konsekvensvifta fra M-1941. Konsekvensvurderingen markeres med oransje prikk ut fra vurdert naturverdi og påvirkningsgrad. Nr. 1 i figur er delområde 1; 2 – delområde 2; 3 – deltema for arter og deres funksjonsområder.

Tabell 9: Konsekvensgrad for naturmangfold, fra veileder M-1941 Samme farger som i tabell 1 og konsekvensvifta i øvre del av tabellen. Samme farger som i tabell 2 i nedre del av tabellen.

Delområder	Nullalternativet	Utbygging
Delområde 1	0	----
Delområde 2		--
Deltema arter		---
Samlet vurdering	-	Svært stor negativ
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad		Tiltaket innebærer endring av landskapet innenfor nær 100 % av det aktuelle området, Betydelige arealer med store naturverdier knyttet til naturtypelokaliteter og leveområder for trua arter vil gå tapt, og disse delområdene/deltemaene kommer ut med alvorlig til svært alvorlig konsekvensgrad. Disse to temaene er vektlagt i samlet vurdering. Samlet konsekvens settes til svært stor negativ konsekvens.

OPPSUMMERT

1. Godt kunnskapsgrunnlag
2. Mange spesielt verdifulle områder (naturtypelokaliteter) er registrert
3. Bærevann rangert med kritisk negativ konsekvens (sjeldent!)

Mentimeter

Har du spørsmål? Slik gjør du:

Go to

www.menti.com

Enter the code

3764 7967

Or use QR code

Planarbeid og innsigelser

Hanna Fossen-Thaugland

Statforvalteren

Arealplanlegging – roller og rammer

Nome kommune, 16.09.25

Hanna Fossen-Thaugland, assisterende direktør, Miljøavdelingen

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark

Definisjoner – arealplanlegging

- Planlegging av hvordan vi bruker arealene våre

- Den viktigste arealplanleggingen i Norge, og fokus i dag: **kommunenes arealplanlegging etter plan- og bygningsloven**

→ Hvor i kommunen skal det bygges, hva skal det bygges, hvor skal det *ikke* bygges

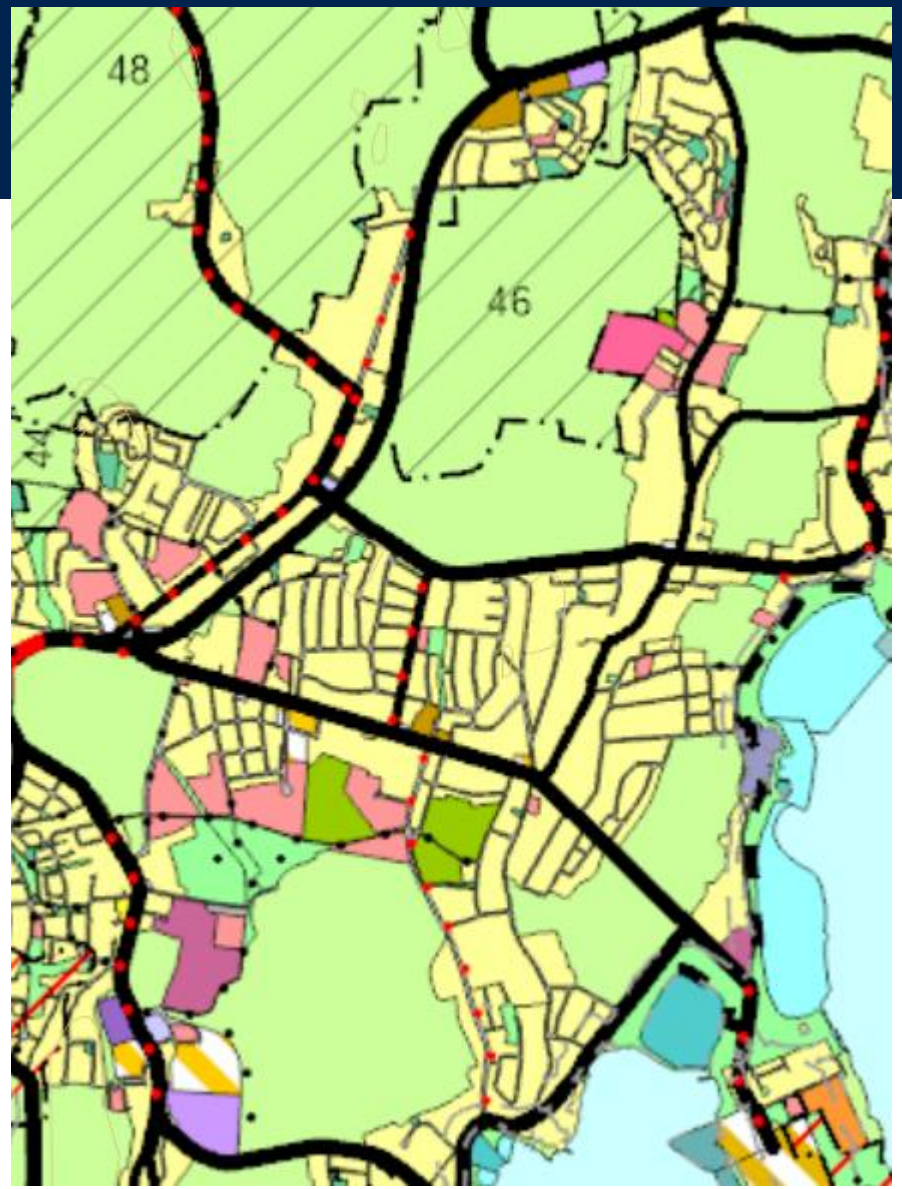

Arealplanlegging etter plan- og bygningsloven – kommunens ansvar

- Som lokal planmyndighet skal kommunen bestemme hvordan kommunens arealer skal brukes.

- Hver kommune skal vedta:
  - Kommunal planstrategi
  - Kommuneplanens samfunnsdel
  - Kommuneplanens arealdel
  - Reguleringsplaner
    - Områderegulering
    - Detaljregulering

- Kommunen kan også gi dispensasjoner fra planer

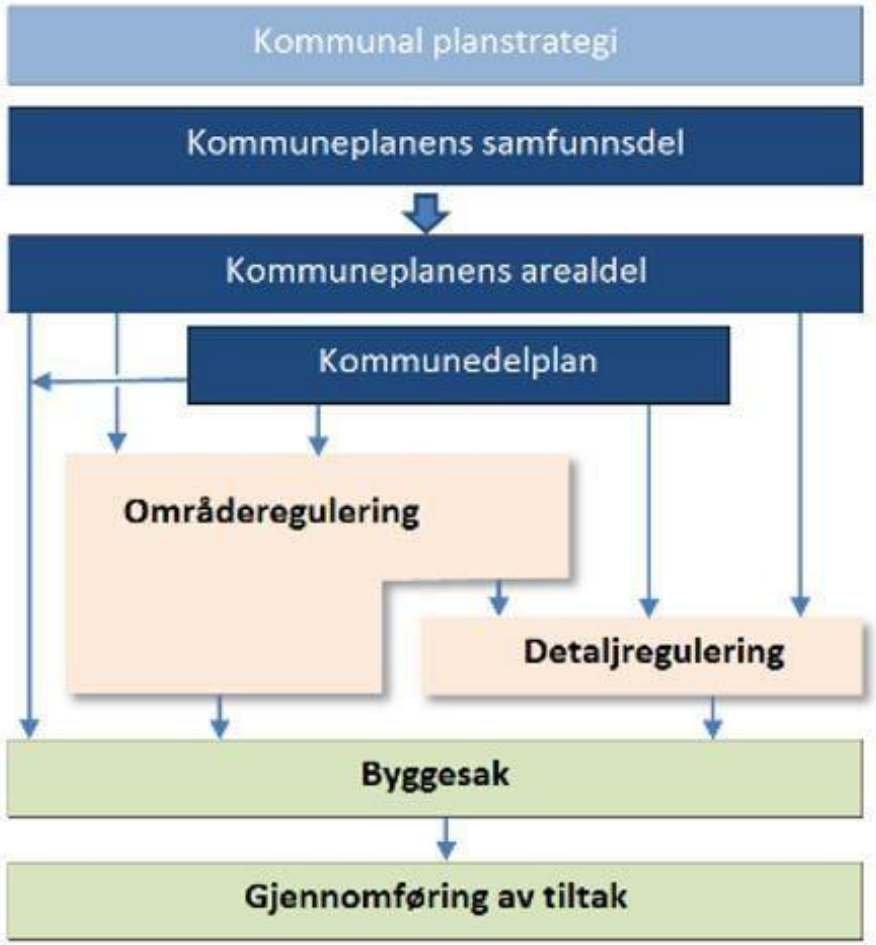

Kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner angir arealbruk med juridisk bindende virkning

Eksempel kommuneplanens arealdel

Eksempel reguleringsplan

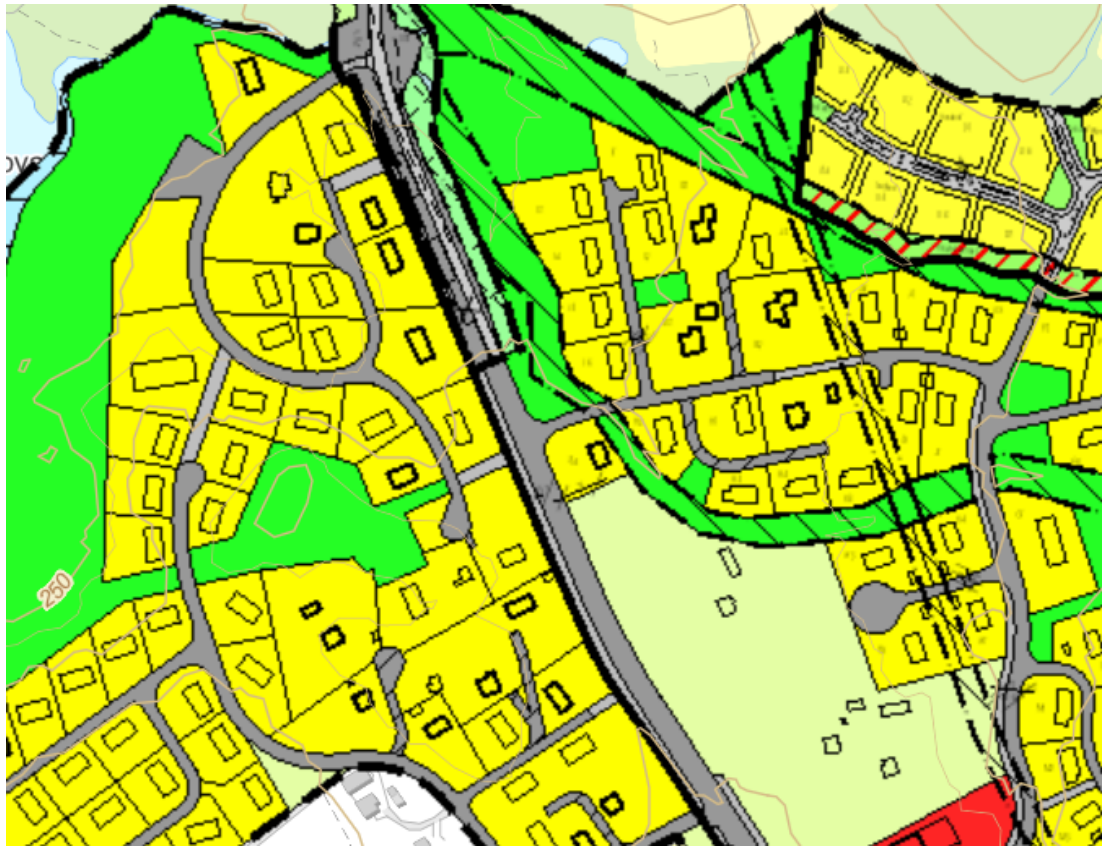

Stort kommunalt handlingsrom i arealplanlegging

- Det er kommunen som er planmyndighet.
- Den enkelte kommune har stor makt i arealplanleggingen.
- Det er i utgangspunktet og i hovedsak kommunen som bestemmer om, hvor og hva som skal bygges innenfor kommunegrensene.

«Kommunal planlegging skal tilrettelegge for å utvikle kommunesamfunnet og avklare hvordan arealene i kommunen kan brukes. Planleggingen skal ivareta kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver.»

- regjeringen.no

«Kommunal planlegging er frihet under ansvar»

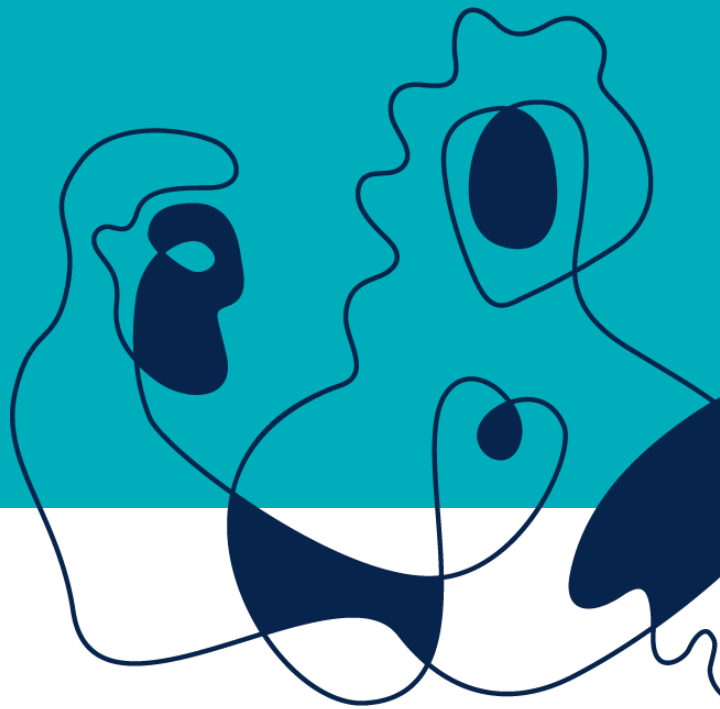

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark

17.09.2025

Begrensninger på det kommunale handlingsrommet i arealplanleggingen

- Lover og regler må følges
- Nasjonale og regionale interesser skal ivaretas
- **Statlige og regionale myndigheter kan fremme innsigelse til kommunale planer dersom nasjonale og regionale interesser ikke er ivaretatt – f.eks. viktig naturmangfold og jordvern**

Lov om planlegging og byggesaksbel

§ 5-4. *Myndighet til å fremme innsigelse til planforslag*

Berørt statlig og regionalt organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde.

Andre kommuner kan fremme innsigelse mot forslag til slike planer i spørsmål som er av vesentlig betydning for kommunens innbyggere, for næringslivet eller natur- eller kulturmiljøet i kommunen, eller for kommunens egen virksomhet eller planlegging.

Nasjonale interesser Statsforvalteren skal ivareta

- Naturmangfold
- Klima/karbonrike arealer
- Landbruk (inkl. jordvern)
- Samfunnssikkerhet
- Klimatilpasning
- Forurensning
- Støy
- Gravplasser
- Vannmiljø og vassdrag
- Samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging
- Friluftsliv
- Folkehelse
- Barn og unges interesser
- Strandsonen langs sjø
- Landskap

sa.no

alt

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN ALVIM RENSEANLEGG

LILLEMOVEIEN GREÅKER LOKAL POLITIKK

Statsforvalteren stopper nye utbygginger i Sarpsborg

Tronderbladet

Statsforvalteren stopper boligbygging

Arbeid

NYHETER

Statsfo av nytt

Et slag for statsforvalter – og det kommunale selvstyret

Statsforvalter i arealsaker er under press, fra flere hold. Ordførere, stortingspolitikere, eiendomsinvestorer, KS og NHO er blant aktørene som den siste tiden har gått hardt ut i mediene, med argumenter om at statsforvalter er en bremsekloss for utvikling og vekst. Retorikken, som stadig er tilbakevendende, er enkel, populistisk, kunnskapsløs og uten forståelse av plan- og bygningsloven som styrings- og beslutningssystem.

11.08.2025 Skrevet av Nikolai K. Winge og Fredrik Holth

Et slag for statsforvalter – og det kommunale selvstyret

Meny

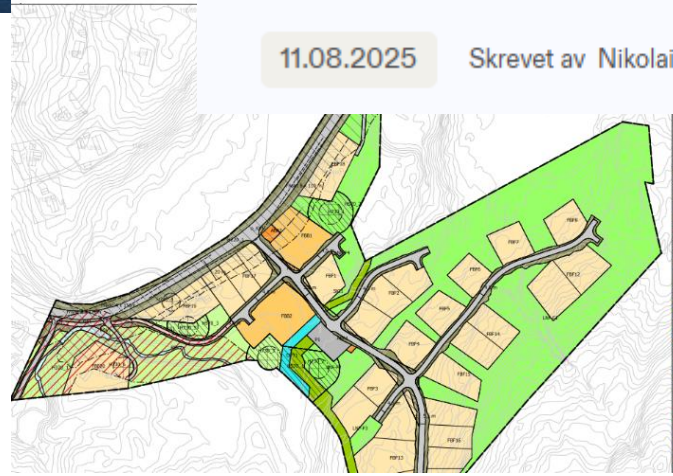

Hva skjer når det fremmes innsigelse?

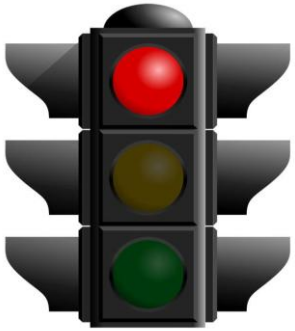

Dialog med kommunen → Mekling → Avgjørelse i departementet*

* Kommunal- og distriktsdepartementet.
Gjelder 2-5% av alle planer.

Hva skjer med innsigelsene i departementet?

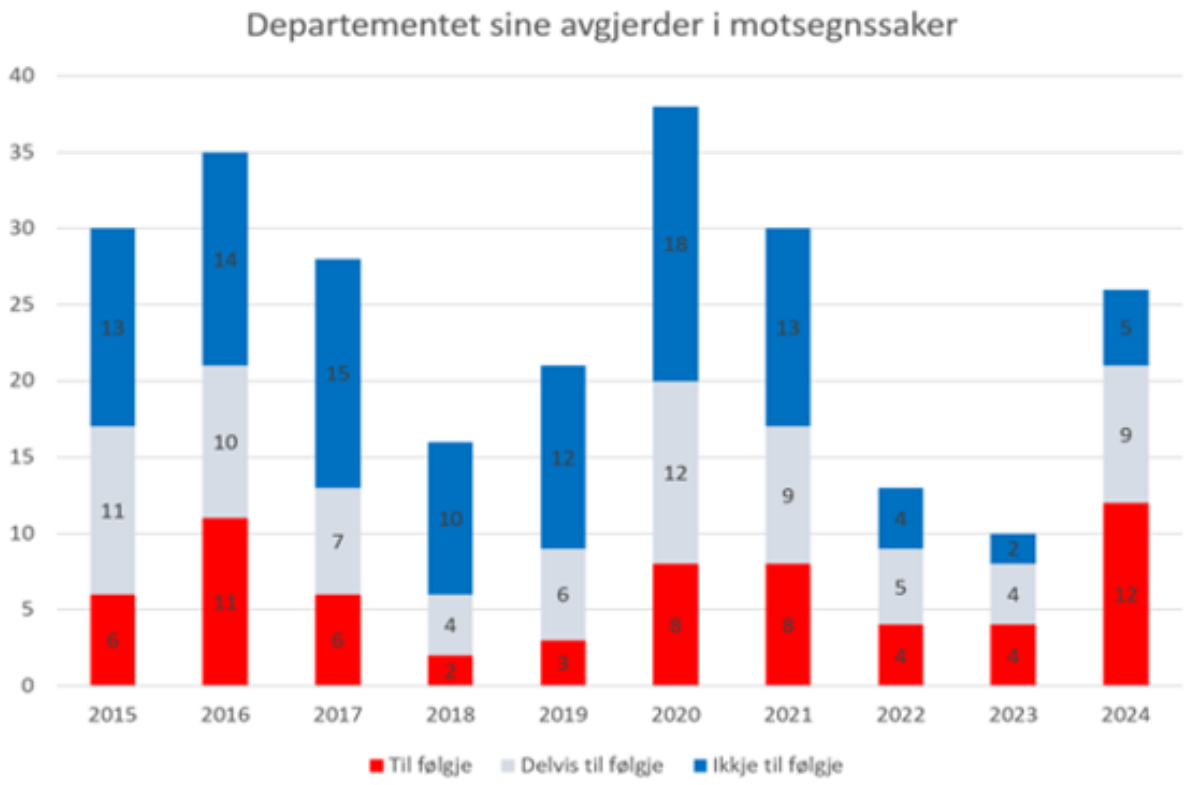

Saksbehandlingstid i KDD

De tre siste sakene i 2025:

- Frogn kommune - innsigelse til kommuneplanens arealdel 2023-2035.

Innsendt 03.01.24 – avgjort 16.09.25 (ca. 20 mnd)

- Levanger kommune – innsigelse til endring av reguleringsplan for Norske Skog på Fiborgtangen.

Innsendt 27.10.23 – avgjort 11.08.25 (ca. 21 mnd)

- Bærum kommune - Innsigelse til kommuneplanens arealdel 2022-2034.

Innsendt 13.11.24 – avgjort 04.07.25 (ca. 8 mnd) (innsigelse fremmet 21.11.22)

© Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark

Oppsummering

- Kommunen er planmyndighet.
- Det kommunale selvstyret står sterkt…
- ..innenfor rammene av nasjonale og regionale interesser.
- Rammene «voktes» av statlige og regionale myndigheter, som kan fremme innsigelse.
- De fleste innsigelser løses lokalt gjennom dialog.
- KDD avgjør i siste instans – tidkrevende prosess.

© Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark

Mentimeter

Har du spørsmål? Slik gjør du:

Go to

www.menti.com

Enter the code

3764 7967

Or use QR code

Nome kommune og Fensfeltet mineralpark

Kirsti Arvesen Nesheim

Nome kommune

Mentimeter

Har du spørsmål? Slik gjør du:

Go to

www.menti.com

Enter the code

3764 7967

Or use QR code

Saken

Kunnskap

Vedtak og høring

Myndighetenes rolle i prosessen med mineralsaker

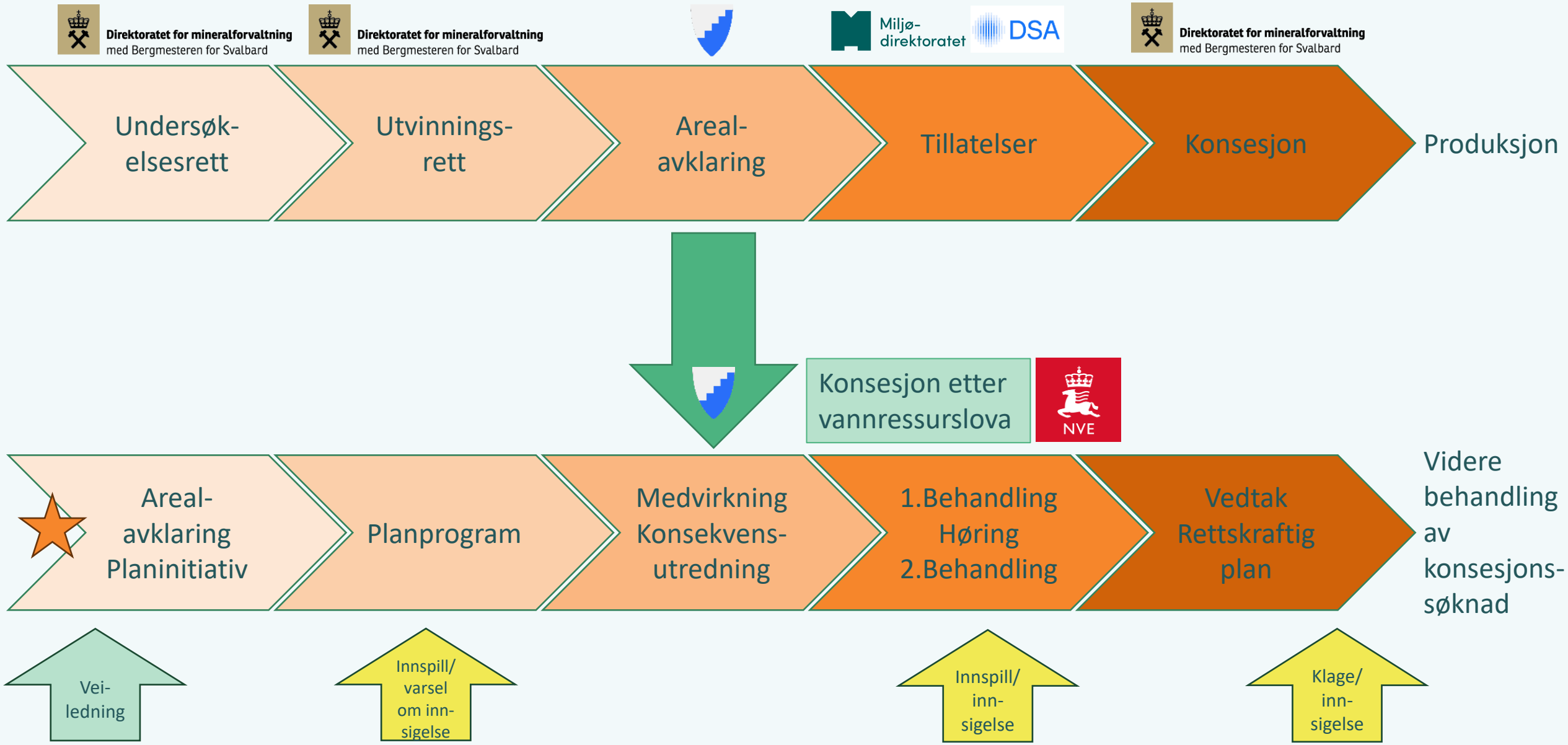

Innsigelse – myndighetene påpeker lovbrudd

2-3 år

Planprogram

- Varsel om innsigelse: «kommunen kommer til å bryte loven»
- Avbøtende tiltak?
- Dokumentasjonskrav – utredninger – undersøkelser

3-4 år

Plan

- Innsigelse: «kommunen bryter loven»
- Avbøtende tiltak?
- Dokumentasjonskrav – utredninger – undersøkelser

1-2 år

Mekling

- Mekling: «er det greit å bryte loven i denne saken?»
- Dokumentasjonskrav – utredninger – undersøkelser
- Bevise at man kan løse utfordringene

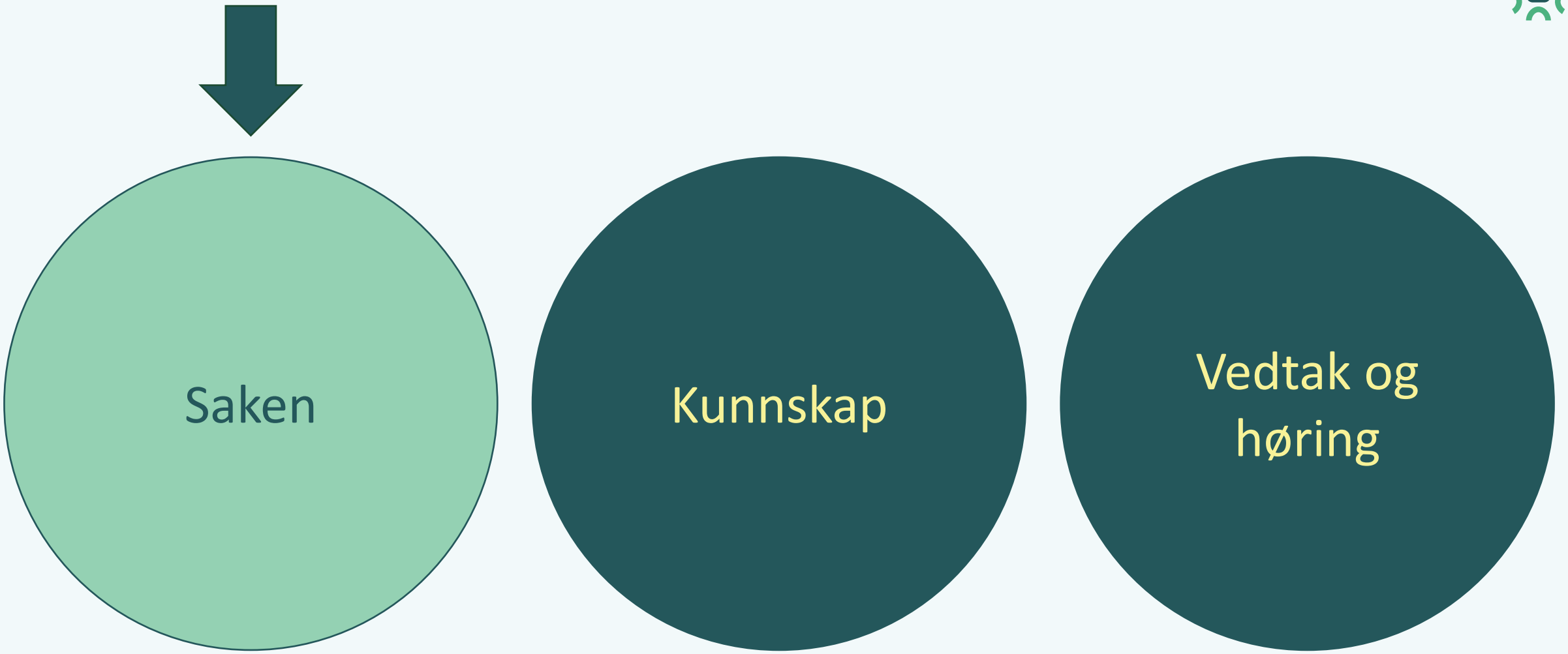
Saken
Kunnskap
Vedtak og høring

Nome kommunes strategi

Nome kommune skal ta en styringsrolle.

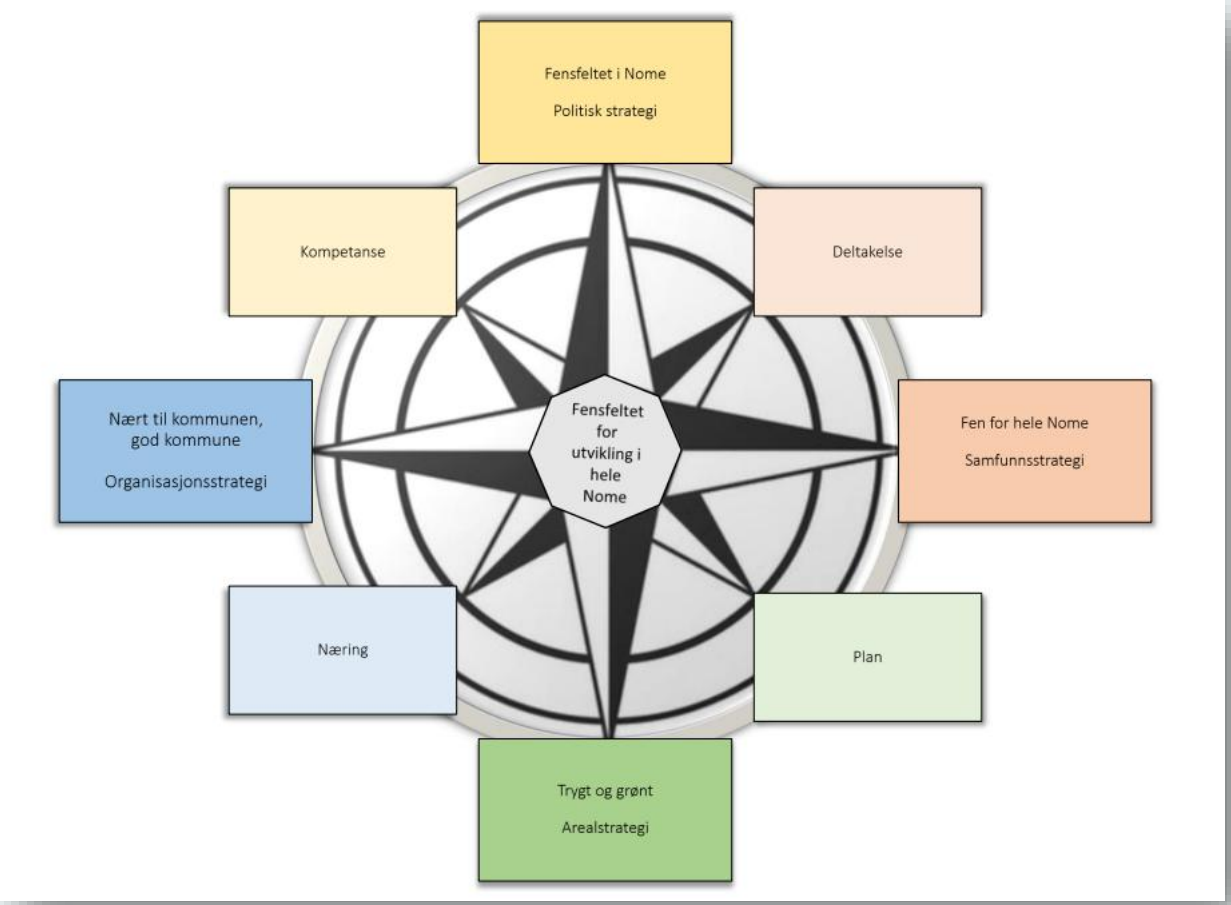

Mineralnæring skal samles på det området som gir minst mulig negative konsekvenser og mest mulig positive ringvirkninger.

Vedtatt 05.04.22
Sak 17/22

Kommunestyrets bestilling – sak 34/24 pkt 1-2

1. Nome kommune gjennomfører **konsekvensutredninger (KU) etter forskrift om konsekvensutredninger og anerkjent metodikk** på følgende områder slik de er beskrevet i saksfremstillingen:

- 0-alternativ
- Bærevann
- Vindås
- I tillegg utredes Dagsrud-alternativet, men begrenset til et areal på 3km2, i tråd med øvre anslag for arealbehov.

Områdene skal utredes for mulig lokalisering av **Fensfeltet mineralpark. Industriområdet skal kunne omfatte innslag til underjordisk gruve under Fen, løsning for deponi av avgangsmasser og industri som kan inngå i sirkulær drift og mineralutnyttelse fra utvinning til gjenvinning**. Utredningene skal gi en overordnet vurdering av arealer for nødvendig infrastruktur. **Alternativene som skal utredes skal minst være store nok til å dekke arealbehovet som bedriftene har spilt inn**. Detaljerte grenser for utredningene kan justeres i den videre prosessen. Justeringen tar inn i seg forslag fra aktørene på de områdene som er foreslått fra kommunedirektøren.

2. Kommunedirektøren bes legge til rette for en rask prosess for utpeking av alternative arealer, inntil totalt 4km2. Utvelgelsen skal skje i samråd med rettighetshavere, annet næringsliv og lokalsamfunnene. Det kalles inn til et ekstraordinært formannskapsmøte som gis fullmakt til å inkludere et utvalg av påpekte arealer, slik at naturkartlegging gjennomføres i 2024.

Kommunestyrets bestilling – sak 34/24 pkt 3-4

3. Konsekvensutredningene skal suppleres med utredninger som dekker berørte lokalsamfunn spesielt og bærekraft for kommunen generelt. En tre-delt forståelse av bærekraft som legger til grunn økonomiske, sosiale og klima- og miljømessige forhold til grunn skal benyttes. Som en naturlig del av disse utredningene, skal berørte innbyggere informeres og involveres. Slik involvering må inkludere faste møtepunkter mellom konsulenter, planmyndighet og berørte innbyggere, og omfatte både informasjonsutveksling og medvirkning.

4. **Utredningene skal gi en anbefaling til hvilket alternativ som best følger opp premissene om minst mulig negative konsekvenser og mest mulig positive ringvirkninger, samt en løsning som totalt sett kommer hele Nome-samfunnet til gode. Anbefalingen skal også vurdere områdets industrielle attraktivitet for rettighetshaverne.** Utredninger, med slik anbefaling, legges frem for kommunestyret som på dette grunnlag tar stilling til hvorvidt man starter utarbeidelse av planprogram etter bestemmelsene i plan og bygningslovens kapittel 4 og KU-forskriften § 14, eller om ytterligere kunnskapsinnhenting og utredning er nødvendig.

Kommunestyrets bestilling – sak 34/24 – pkt 5-7

5. Kommunedirektøren sender ut aktørenes viktigste kriterier slik at dette er kjent for kommunestyret. Informasjonen legges også ut på kommunens hjemmeside.

6. Kommunestyret kan, dersom de anser det nødvendig, senere peke ut ytterligere områder for utredning. Likeledes kan kommunestyret også be om ytterligere utredningstemaer og/eller mer inngående utredninger.

7. Kommunestyret ber ordfører legge frem en strategi for:

   a) Sikre nasjonal kontroll på mineralressursen og tilhørende verdikjede, herunder etablering av et hel- eller deleid statlig mineralselskap

   b) Sikre en skatte- og avgiftsstruktur som sikrer vertskommunen en rettmessig andel av verdiskapning.

Resultatet av det strategiske arbeidet legges frem for kommunestyret senest i samme møte som konsekvensutredningen og anbefaling av område for Fensfeltet mineralpark.

Rammer for saken – oppfølging av kommunestyrets vedtak:

- Kommunestyrets sak 34/24 Valg av områder som er aktuelle for Fensfeltet grønn mineralpark.
- Dette vedtaket er supplert med vedtak i følgende saker:
  - Formannskapets sak 69/24 Utvelgelse av område for utredninger for mineralpark for Fensfeltet.
  - Kommunestyrets sak 4/25 Undervegsavklaringer av premisser for utredningene av Fensfeltet mineralpark: Justering av område Dagsrud.
  - Kommunestyrets sak 5/25 Undervegsavklaringer av premisser for utredningene av Fensfeltet mineralpark: Kartlegging av insekter og fugl.
- Saken har også sammenheng med følgende vedtak:
  - Kommunestyrets sak 17/22 Strategi for Fensfeltet.
  - Formannskapets sak 3/23 Konsept for utvinning av mineraler på Fensfeltet.
  - Kommunestyrets vedtak 99/23 Plansamarbeid Fensfeltet.
  - Kommunestyrets sak 35/24 Avtale om plansamarbeid for grønn mineralpark for Fensfeltet.

Norsk lov rammer inn gruve «fra vugge til grav»

- Plan og bygningsloven.
- Eksisterende, og ny, minerallov.
- Natur og miljølovgivning, blant annet naturmangfoldsloven, kulturminneloven, drikkevannsforskriften, vannressurslovgivningen og forskrift om rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag.
- Sikkerhet og beredskapslovgivningen, blant annet brannvernlova, storulykkeforskriften, damsikkerhetsforskriften, strålevern og atomsikkerhet.

- I tillegg kommer føringer fra:
- Norges mineralstrategi.
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023 – 2027.

Grønn mineralpark, fra Nærings og fiskeridepartementet

- Samdrift med annen industri eller næring
- Best mulig utnyttelse av naturressursene med minst mulig fotavtrykk
- Redusert investeringsbehov i infrastruktur gjennom sambruk
- Varige arbeidsplasser for lokalsamfunnet
- Lokale, industrielle miljø for innovasjon og knoppskyting
- En forutsetning er god planlegging på et tidlig tidspunkt i forkant av mineralvirksomhet.

Skrivebordanalyse → utredning → arealanalyser → arealavklaring

Utredningsrapporter offentlig 30.06.25

Saken presentert 21.08.25
Politisk behandling 28.08.25
Høring → 25.09.25

Behandles i kommunestyret 04.11.25

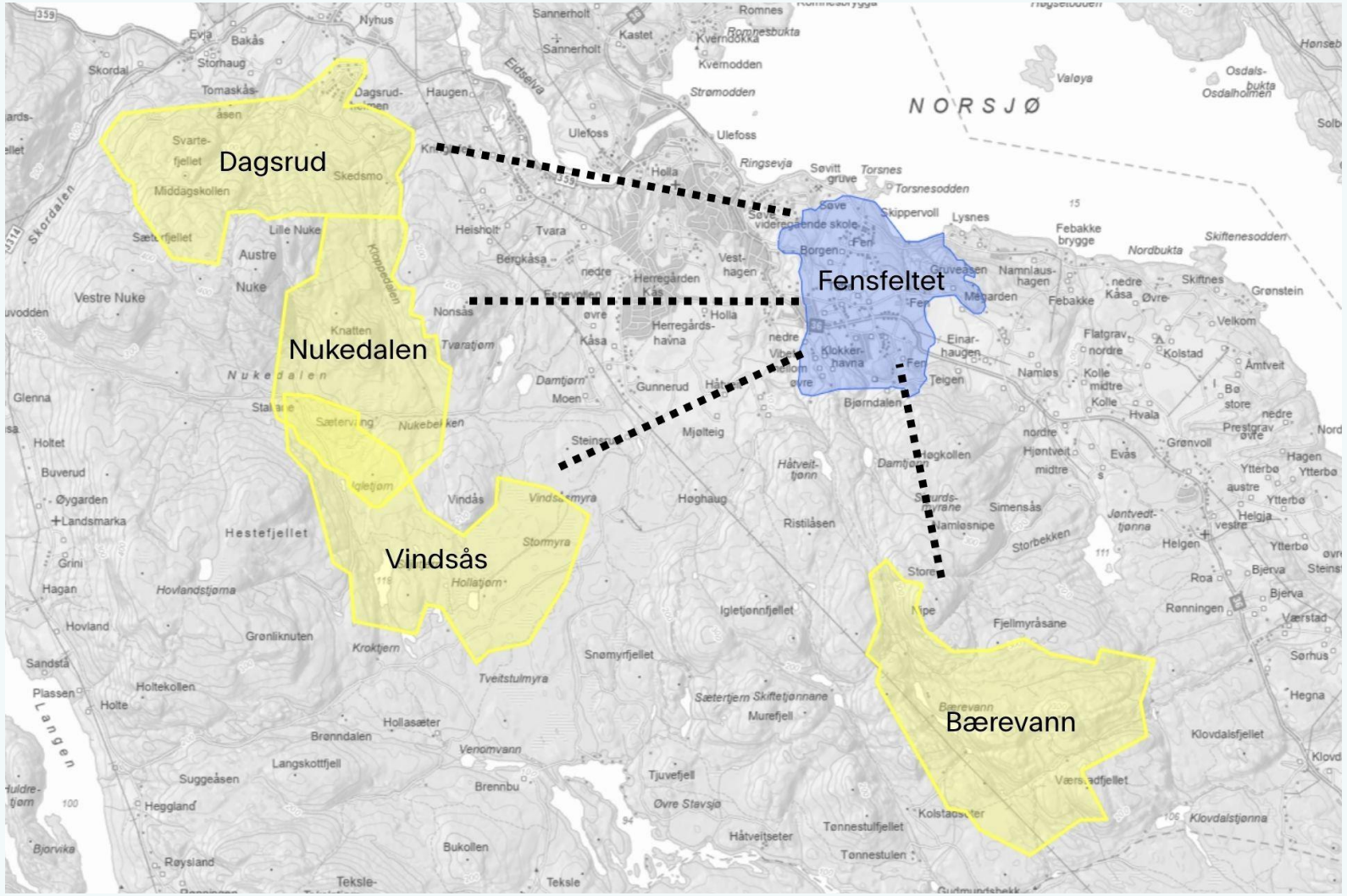

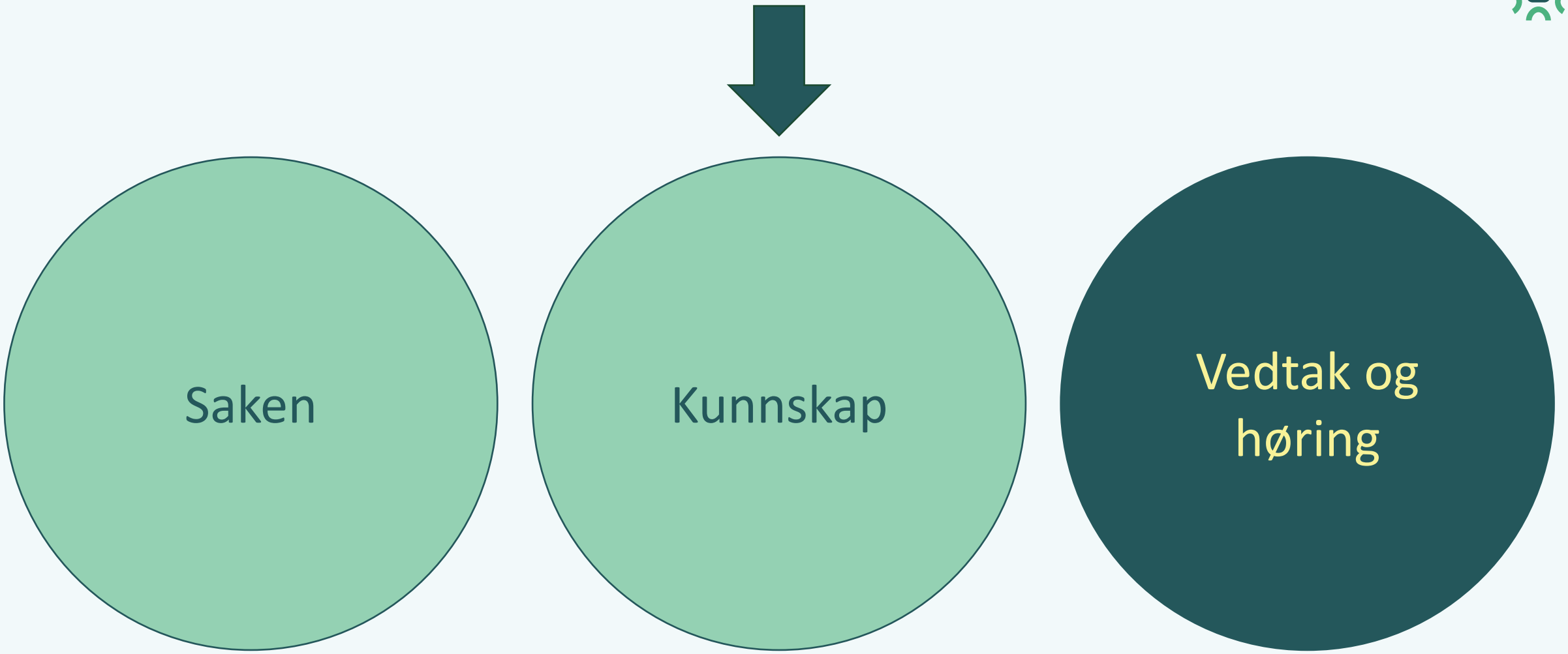
Saken
Kunnskap
Vedtak og høring

Rapporter fra utredninger

- Sammenstillingsrapport – alle områder, vurdering og drøfting
- Samlerapport for hvert område – alle tema

- Rapporter for hvert område:
- Naturmangfold
- Forurensning og vannmiljø
- Kulturmiljø
- Landskap
- Friluftsliv
- Nærmiljø
- Naturressurser

Underlag til rapportene

- Beskrivelse av tiltaket “Fensfeltet mineralpark”
- Grunnlagsdokument Synlighet (Synlighetsanalyse)
- Grunnlagsdokument Støy (Støyanalyse)
- Bærekraftig transport Fensfeltet mineralpark
- Fiskeundersøkelser i Fensfeltet 2024

Felles rapporter for alle områder

- Klimagassutslipp (alle områdealternativ)
- Mineralindustriell attraktivitet for rettighetshaverne (alle områdealternativ)
- Lokal bærekraft (alle områdealternativ)
- ROS - Risiko og sårbarhet (alle områdealternativ)

Funn ved områdene, oppsummert

- Alternativ Dagsrud
  - Konsekvensene er kritisk/svært negative.
  - Det er ikke påvist mer positive ringvirkninger for Nome kommune i dette alternativet enn i de øvrige alternativene.
  - Dette er alternativet med nest mest negative konsekvenser. Alternativet frarådes med bakgrunn i naturverdier, særlig i nordvest.
- Alternativ Nukedalen
  - Konsekvensene er svært negative.
  - Det er ikke påvist mer positive ringvirkninger for Nome kommune i dette alternativet enn i de øvrige alternativene.
  - Alternativet kan inngå i en videre vurdering i kombinasjon med deler av Vindsås.
  - Scenariet viser at deponi plasseres over industriområdet, noe som krever pumping av masser oppover i området.
- Alternativ Vindsås
  - Konsekvensene er svært negative. Området ligger delvis i Herrevassdraget verneområde.
  - Det er ikke påvist mer positive ringvirkninger for Nome kommune i dette alternativet enn i de øvrige alternativene.
  - Alternativet kan inngå i en videre vurdering i kombinasjon med Nukedalen.
- Alternativ Bærevann
  - Konsekvensene er kritisk negative. Området ligger i Herrevassdraget verneområde.
  - Det er ikke påvist mer positive ringvirkninger for Nome kommune i dette alternativet enn i de øvrige alternativene.
  - Dette er alternativet med mest negative konsekvenser. Alternativet frarådes med bakgrunn i naturverdier av nasjonal, til dels internasjonal karakter.
  - Områdets topografi gir lavere investeringskostnader for deponi.

Kommentarer til utredning om lokal bærekraft

- Bærekraftutredningen har kun vist til etterprøvbare metoder og kunnskap.
- Rapporten legger vekt på at det ikke vil bli automatiske ringvirkninger av mineralparken.
- Konklusjoner:
- Nome kommune må selv jobbe for en positiv utvikling gjennom langsiktig, strategisk arbeid.
- Kommunen må finne ut hvordan dette arbeidet skal gjennomføres.
- Kommunen bør få tilført ressurser til å styrke kompetanse og kapasitet til å gjennomføre dette hvis kommunen åpner for gruvedrift.

Kommentarer til rapport om mineralindustriell attraktivitet for rettighetshaverne

- Utredningene har tatt hensyn til den informasjonen som var tilgjengelig på utredningstidspunktet.
- Kommunestyrets bestilling er fulgt opp da det er utredet for en mineralpark og ikke enkeltstående konsept.
- De viktigste forholdene for økonomi i mineralnæringen generelt knytter seg til transport, deponi, energi, vannforhold, arbeidskraft og teknologi.
- Rapporten er en direkte gjengivelse av selskapenes innspill.
- Det er ikke kjent for kommunen i detalj hva selskapenes vurderinger baseres på.
- Disse innspillene er ikke tilstrekkelig dokumentert til at kommunen kan ettergå dem.
- Det er heller ikke innhentet uavhengig og nøytral kompetanse som kan vurdere realismen i innspillene.
- Det er ikke gjennomført vurderinger av områdenes egnethet for gruvedrift.
- Selskapene har ikke testet sine modeller på andre områder enn Bærevann.

Kommentarer til rapport om transport

- Utredningene bygger på innmeldte opplysninger fra selskapene. Dette er ikke etterprøvd.
- Utredningene viser en relativ liten økning i transport langs veg med uttransport av REE.
- Deponiet vil bli fullt før forekomsten er tom. Et viktig element i saken er derfor å redusere deponibehovet.
- Det vil bli betydelige transportmengder dersom avgangsmassene skal transporteres ut for å redusere deponibehovet. Frakt på bane er mest nærliggende.
- Rapporten viser at veg inn til området kan være mulig med alle alternativer, men at bane er mer krevende fra enkelte alternativ.
- Alternativet med korteste tilkomstveg til fylkesveg eller riksveg med de gitte scenariene er Dagsrud, deretter Bærevann, Nukedalen og Vindsås.
- Alternativet som er mest aktuell for tilkobling til bane er Vindsås, deretter Nukedalen/Dagsrud som har samme deponiløsning. Bærevann er minst egnet for massetransport på bane.

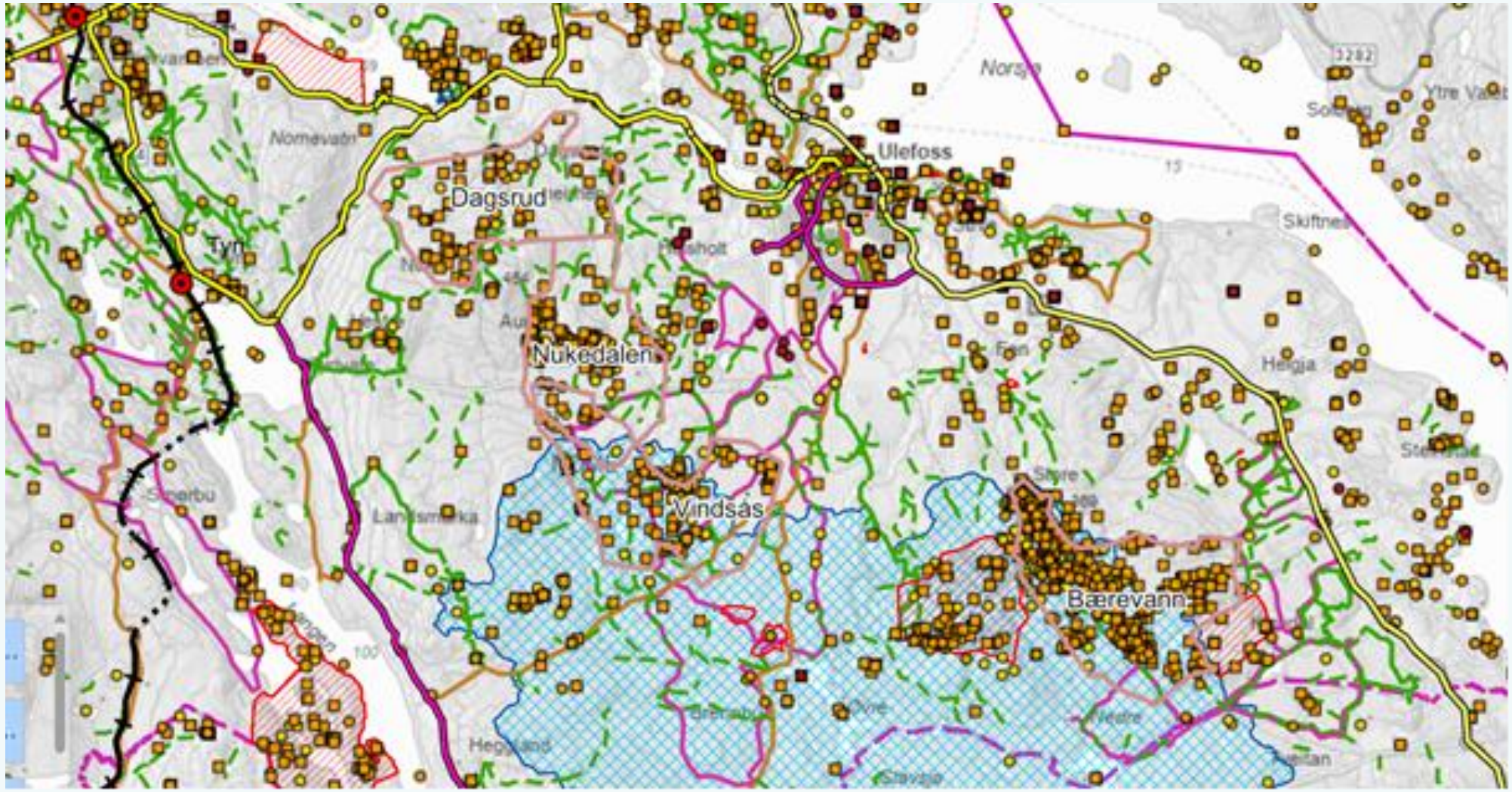
Norsjø
Ulefoss
Dagsrud
Tyn
Nomevatn
Nukedalen
Vindsås
Bærevann
Skiftnes
Helga
Landsmeka
Heggland
Stavaje

Kunnskapsgrunnlaget oppsummert

- Utredningene er basert på et scenario, som igjen bygger på begrenset kunnskap om tiltaket og enkelte utredningstema.
- Viktige forhold ved tiltaket er ikke dokumentert. Dette gjelder blant annet tekniske og teknologiske forhold, prosesser og mulige forurensningskilder.
- Foreløpig har vi best oversikt over konsekvensene ved arealinngrepet – ikke om konsekvenser av tiltaket.
- Konsekvensene for ulike tema kan derfor bli forandret ved at premissene endres eller ved at det innføres avbøtende tiltak. Dette gjelder for alle alternativ.
- Konsekvensene vil etter metodene bli negative ettersom tiltaket mineralpark innebærer et stort inngrep i mer eller mindre urørt natur.
- Utredningene viser at det er store negative konsekvenser i alle alternativ.
- Målet med utredningene var å finne det arealet med minst negative konsekvenser.
- Det er ikke påvist at noen av områdene gir automatisk mer positive ringvirkninger for Nome kommune enn andre alternativer.
- Rapportene konkluderer med at kommunen må gjøre en aktiv innsats for å sikre positive ringvirkninger, uavhengig av område.

Saken

Kunnskap

Vedtak og høring

Vurdering av mulige synergier og ringvirkninger

- Dagsrud får direkte adkomst til RV36 via ny FV359 over Kaste – Stoa, som kan ha betydning for næringsarealer. Plasseringen mellom Lunde og Ulefoss gir også potensial for samordnet lokalisering av kommunale funksjoner, boligutvikling og kollektivtransport.
- Transportkorridorer må ettergås for å finne en optimal løsning. Hvis det skal bygges ny veg vil det være mulig å bygge langs vegen. Dette kan innebære nye næringsarealer hvis transportkorridoren ligger gunstig til i forhold til hovedtransportbåndet (se kommunal planstrategi).
- Nærhet til Sørlandsbanen, særlig for Vindsås, muliggjør massetransport og styrking av jernbanen.
- Ved Bærevann kan det etableres et næringsområde mellom mineralparken og RV36, samt videre utvikling av Ytre Helgen næringspark.
- Bærevann ligger utenfor brannvesenets utrykningstid når man tar høyde for lokale forhold i brannvesenet. Det blir derfor nødvendig med en gjennomgang av kommunens beredskap.
- Infrastruktur i form av vann og avløp vil kunne komme til gode for innbyggerne som ikke er tilknyttet vann og avløp, forutsatt gode utbyggingsavtaler med utbyggerne.

Anbefalinger fra utredningene

a) Rådgivergruppa fraråder videre arbeid med områdealternativ Dagsrud og Bærevann. Dette er de to utredede områdene med de mest alvorlige konsekvensene. En del av de berørte verdiene har nasjonal verdi, for Bærevann også til dels internasjonal verdi.

b) Videre arbeid med en kombinasjon av Vindsås og Nukedalen er en mulig vei å følge. Begge områdene vil slik de foreligger gi alvorlige konsekvenser. Men deler av arealene, eventuelt med noe forskyving av grensene, vil muligens kunne åpne for løsninger med noe reduserte konsekvenser i forhold til utgangspunktet.

c) Ved å flytte industriområder som ikke er en del av gruveindustrien ut av tiltaksområdet, kan en redusere arealbehovet noe. Dette vil likevel ikke være avgjørende for å redusere konsekvensgrad betydelig da inngrepet fortsatt vil være stort.

d) Bærekraftutredningene konkluderer med at mineralpark tilknyttet Fensfeltet er et prosjekt med regionale virkninger på befolkning, samfunn og utvikling. Det kan derfor gjøres en øvelse hvor en leter konstruktivt etter å lokalisere andre aktuelle områder som har potensial for å gi mindre negative konsekvenser, samt fylle de gruvefaglige behovene på en god måte og gi regionale ringvirkninger.

e) Alle aktører bør motiveres til å arbeide med nye og alternative driftskonsept, både med tanke på bedre utnyttelse av avgangsmasser, transportmetoder/ -alternativ, logistikk og arealbruk. Dette med mål om å redusere arealbeslaget og dermed miljøpåvirkningene fra tiltaket.

f) Det er alltid en mulighet å velge 0-alternativet, altså ingen mineralpark i kommunen. Det er vanskelig å si hva en slik beslutning kan føre til i og med at utbyggingspresset i dette tilfellet er svært stort.

Kommunedirektørens vurdering av anbefaling a) (Dagsrud)

«Rådgivergruppa fraråder videre arbeid med områdealternativ **Dagsrud** og Bærevann. Dette er de to utredede områdene med de mest alvorlige konsekvensene. En del av de berørte verdiene har nasjonal verdi, for Bærevann også til dels internasjonal verdi.»

- Det er mulig å optimalisere transport og arealbruk, og med det oppnå synergier i de områdene som ikke har tett forekomst av viktig naturmangfold.
- Scenariet for Dagsrud har store konsekvenser for Telemarkskanalen, som det er nødvendig å ta hensyn til.
- Avgrensningen som opprinnelig er lagt for alternativet Dagsrud bør ikke videreføres.
- Det er aktuelt å se på adkomst til en kombinasjon av Vindsås og Nukedalen.

Kommunedirektørens vurdering av anbefaling a) (Bærevann)

«Rådgivergruppa fraråder videre arbeid med områdealternativ Dagsrud og **Bærevann**. Dette er de to utredede områdene med de mest alvorlige konsekvensene. En del av de berørte verdiene har nasjonal verdi, for Bærevann også til dels internasjonal verdi.»

- Bærevann er svært viktig for naturmangfoldet både i Nome, men også nasjonalt og dels også internasjonalt.
- Området gir mindre muligheter for synergier som kommer kommunen til gode.
- Bærevann er dermed minst egnet til mineralpark etter de premissene som kommunestyret har satt om minst mulig negative konsekvenser og mest mulig positive ringvirkninger.
- Bærevann er det alternativet som er høyest prioritert av kommunens samarbeidspartnere REN og Saga og dermed følger området opp kommunestyrets bestilling om vurdering av mineralindustriell egnethet.

Kommunedirektørens vurdering av anbefaling b)

«Videre arbeid med en kombinasjon av Vindsås og Nukedalen er en mulig vei å følge. Begge områdene vil slik de foreligger gi alvorlige konsekvenser. Men deler av arealene, eventuelt med noe forskyving av grensene, vil muligens kunne åpne for løsninger med noe reduserte konsekvenser i forhold til utgangspunktet.»

- En kombinasjon av deler av Vindsås, Nukedalen og deler av Dagsrud svarer på kommunestyrets bestilling på følgende måte:
- Det er mulig å plassere anlegg slik at man unngår de viktigste naturverdiene, myr og Herrevassdraget, og med det redusere negative konsekvenser.
- Det oppstår muligheter for synergier langs transportåren fra gruveanleggene til RV36 via FV359. Disse kan utnyttes til attraktive næringsarealer for underleverandører og industri som kan ta i bruk sidestrømmer, og med det realisere kommunestyrets bestilling av mineralpark og positive ringvirkninger.
- Gruveanlegg kan plasseres høyere i terrenget for mer effektiv transport av finmasser og tunnelen fra Fensfeltet til anlegget blir ikke uforholdsmessige lang.
- Det er plass til deponi og det er også mulig å se for seg utvidelsesmuligheter. Demningene blir større og krever større investeringer, men hvis det blir tørrdeponi kan disse bygges ut i faser og tilbakeføres til natur. Deler av området er lagt fram av REN som prioritet nummer 2, og området bør derfor kunne egne seg for mineralvirksomhet.

Anbefaling: Høring av område 1

- Alternativet som har minst negative konsekvenser (kombinasjon av Vindsås og Nukedalen med atkomst via Dagrud).

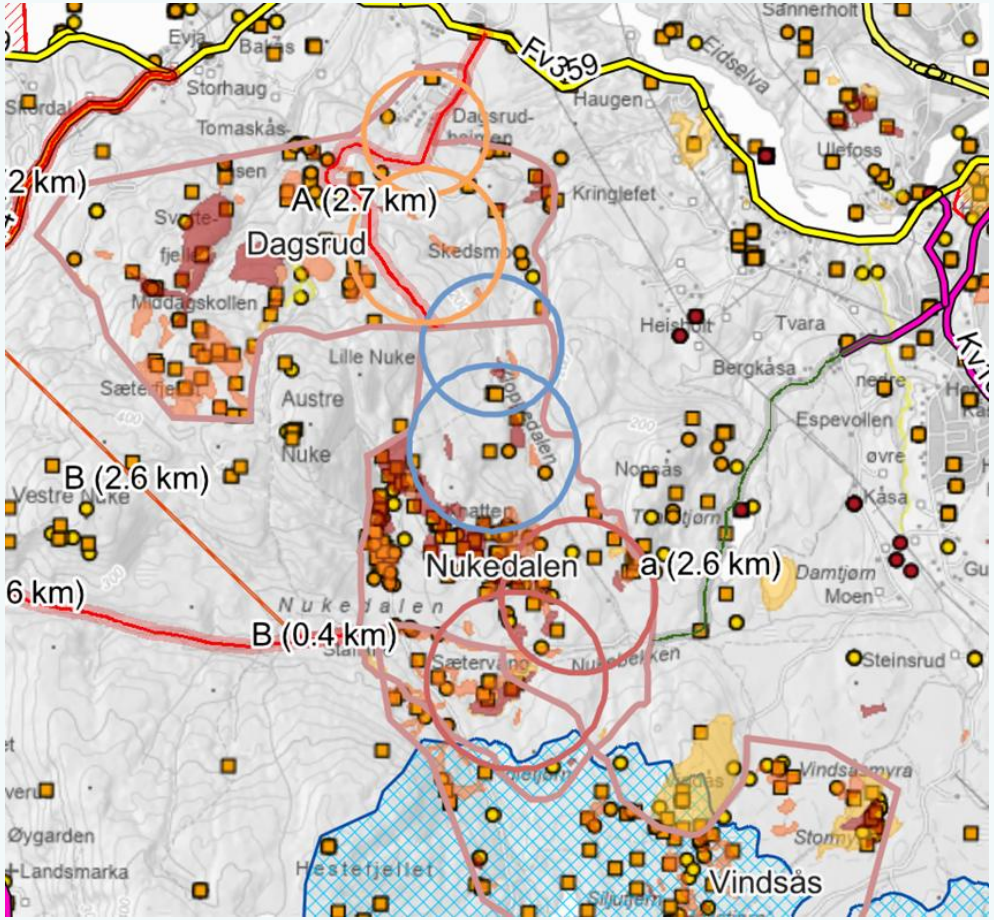

Anbefaling: Høring av område 2

- Området som vurderes av rettighetshaverne å være mest industrielt attraktivt (Bærevann).

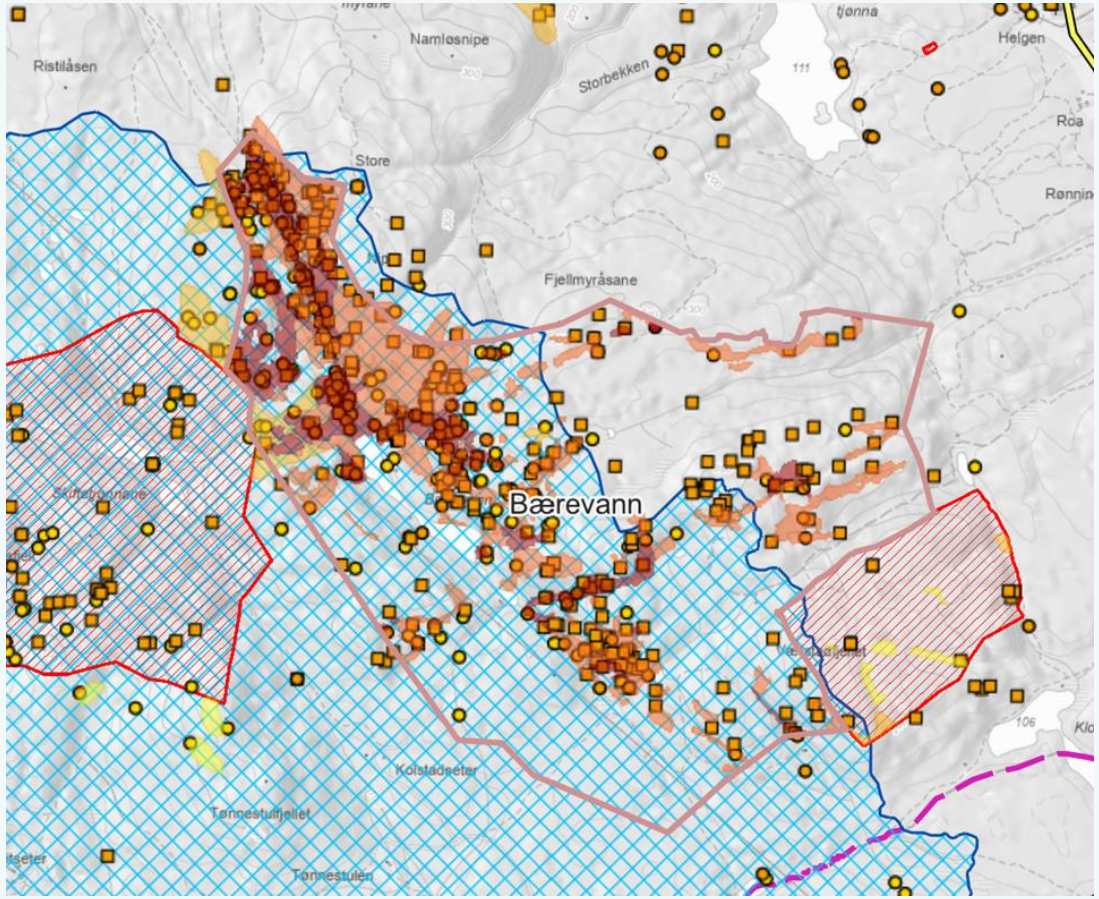

Kommunedirektørens vurdering av anbefaling c)

«Ved å flytte industriområder som ikke er en del av gruveindustrien ut av tiltaksområdet, kan en redusere arealbehovet noe. Dette vil likevel ikke være avgjørende for å redusere konsekvensgrad betydelig da inngrepet fortsatt vil være stort.»

- Svarer ikke på kommunestyrets bestilling, som klart definerer kommunens interesser i en mineralpark med plass til flere aktører og som kan ivareta sirkularitet ved å ta i bruk sidestrømmer fra mineralnæringen.
- Flytting av funksjoner kan være en viktig del av nødvendig sentrumsutvikling, særlig for besøksintensive næringer, underleverandører, kontorer med mer.
- Kommunen i dialog med samarbeidspartnerne kan vurdere funksjonell oppdeling i forbindelse med optimalisering av konseptet mineralpark.
- Kommunen har gjennom arbeidet med mineralpark også en særlig mulighet til å tilrettelegge for et godt tilrettelagt industri- og næringsområde som kan styrke kommunens posisjon som ikke bare mineralkommune, og som næringskommune for annen næring.
- Anbefalingen svarer ikke på kommunestyrets bestilling, og kommunedirektøren fraråder derfor å splitte opp mineralparken.

Kommunedirektørens vurdering av anbefaling d)

«Bærekraftutredningene konkluderer med at mineralpark tilknyttet Fensfeltet er et prosjekt med regionale virkninger på befolkning, samfunn og utvikling. Det kan derfor gjøres en øvelse hvor en leter konstruktivt etter å lokalisere andre aktuelle områder som har potensial for å gi mindre negative konsekvenser, samt fylle de gruvefaglige behovene på en god måte og gi regionale ringvirkninger.»

- Det ble gjort et grundig arbeid med utvelging av områder i forkant av sak 34/24, og det er ikke er relevant å åpne for nye undersøkelser i Nome kommune.
- Avstand til Fensfeltet må spille inn i saken, og det må tas høyde for at det skal transporteres store mengder masser, ikke bare ut av feltet, men også tilbake i en underjordisk gruve.
- Lokalisering må derfor være i rimelig avstand til forekomsten for å unngå unødvendig kostbar og klimaskadelig transport.
- Uavhengig av område vil det bli tap av natur og andre verdier. Kommunen har ikke myndighet til å kreve at andre kommuner planlegger for utnyttelse av en naturressurs som ligger i Nome. Det er heller ikke etter kommunedirektørens kjennskap lokalisert andre aktuelle og urørte områder på 3 km² utenfor kommunen.
- Nome kommune får ikke ringvirkninger og synergier av mineralparken dersom den ikke er lokalisert i Nome.
- Regionen uansett vil kunne dra nytte av en mineralpark, uavhengig av hvor den lokaliseres.
- Alternativet svarer ikke på kommunestyrets bestilling, og fraråder derfor å undersøke for andre lokaliseringer av mineralparken.
- Kommunedirektøren har bedt om tilbakemelding fra Statsforvalteren om det er aktuelt å kreve slike utredninger, men det er ikke kommet signaler om at dette vil bli et krav fra regionale myndigheter.

Kommunedirektørens vurdering av anbefaling e)

«Alle aktører bør motiveres til å arbeide med nye og alternative driftskonsept, både med tanke på bedre utnyttelse av avgangsmasser, transportmetoder/ -alternativ, logistikk og arealbruk. Dette med mål om å redusere arealbeslaget og dermed miljøpåvirkningene fra tiltaket.»

- Anbefalingen må kombineres med områdevalg og kan følges opp gjennom samarbeidet med selskapene (kommunestyrets sak 35/24).
- Optimalisering av konseptet mineralpark i dialog med samarbeidspartnerne er svært viktig, uavhengig av område.
- Det er særlig viktig for kommunen å redusere behovet for deponi av både grove og fine masser, samt å utforme deponiene på en god måte.
- Transport av ulike fraksjoner til og fra mineralparken er et viktig element i valg av areal. For å redusere deponibehovet er dette særlig viktig for mulig massetransport av finmasser gjennom å etablere transportløsninger som er realistisk ift. massenes størrelse og kostnad på transportløsning.
- Dette krever at man finner areal som gjør det mulig å lykkes med å ta i bruk avgangsmassene, samt forskning og utvikling på alternativ bruk av avgangsmasser.
- Dette innebærer for store kostnader til at aktørene og kommunen kan gjennomføre dette arbeidet alene. Statlige myndigheter bør bidra til å løse denne utfordringen som kommunen deler med mange andre gruvekommuner.
- Kommunedirektørens vurdering er at kommunestyrets bestilling ivaretas gjennom å kombinere denne anbefalingen med en lokalisering i aksen Dagsrud – Vindsås – Nuke.

Kommunedirektørens vurdering av anbefaling f)

«Det er alltid en mulighet å velge 0-alternativet, altså ingen mineralpark i kommunen. Det er vanskelig å si hva en slik beslutning kan føre til i og med at utbyggingspresset i dette tilfellet er svært stort.»

- Utredningene utdyper ikke dette alternativet, alle vurderinger er sett opp mot 0-alternativet, som dermed kommer best ut i alle tema fordi det ikke gir konsekvenser.
- 0-alternativet skal her forstås som at kommunen «fortsetter som nå». Dette betyr ikke at kommunen ikke kommer til å endre seg.
- Kommunen vil verken følge opp Norges mineralstrategi eller egne vedtak, bl.a. kommunestyrets bestilling i sak 34/24.
- Kommunedirektøren mener at internasjonale forhold må ilegges vekt, selv om det kan føre til usikkerhet lokalt. Kinesiske interesser styrer markedsprisene på grunn av det kinesiske monopolet på verdensmarkedet for REE. Det innebærer risiko for prisdumping. Per dato er det lite som tyder på at markedssituasjonen vil endre seg vesentlig. Uttak av REE er tett forbundet med den politiske situasjonen. Nome kommune har ingen kontroll på markedsprisene, det avgjøres på den internasjonale råvarebørsen og markedssituasjonen er usikker. Nome kommune og gruveselskapene er dermed avhengig av internasjonal og nasjonal politikk for å sikre framtidig drift. Kommunens handlingsrom er dermed begrenset.
- Hvis et selskap går konkurs, kan gruvedriften legges ned og resultatet bli store inngrep uten gruvedrift. Dette er derfor adressert i minerallovgivningen. Gjeldende lovverk er utarbeidet slik at de mest alvorlige konsekvensene ved en slik nedlegging blir avverget, og Nome kommune er derfor sikret at opprydding og sikring ivaretas selv om selskap går konkurs eller trekker seg ut av andre årsaker. Ny minerallov §2-6:
    - Direktoratet kan pålegge tiltakshaver å stille sikkerhet til staten for sikringstiltak og oppryddings- og istandsettingsbehov som kan oppstå etter at mineralvirksomheten er avsluttet.
- Risiko for konkurs ikke kan være et argument for 0-alternativet.
- Kommunen vil uansett måtte ta grep for å sikre kommunens innbyggere og tjenestetilbudet. Kommunen vil derfor være i konstant utvikling, uavhengig av mineralpark.

Vedtak i samfunnsutviklingsutvalget 28.08.25

1. Nome kommune inviterer til offentlig høring av følgende alternative lokaliseringer av en framtidig mineralpark (industriområde) i forbindelse med gruvedrift på Fensfeltet.

   Område 1: Nukedalen – Vindsås med atkomst via Dagsrud.

   Område 2: Bærevann.

2. Nome kommune ber om tilbakemelding fra overordnede myndigheter på begge områdene, og ber særlig om en beskrivelse av mulige konflikter, relevant lovverk og eventuelle innsigelsesgrunnlag.

3. Høringsperioden er fra 29.08.-25.09.25. På grunn av kort saksbehandlingstid blir det ikke tatt hensyn til innspill som kommer etter fristen.

Alternativene som er på høring

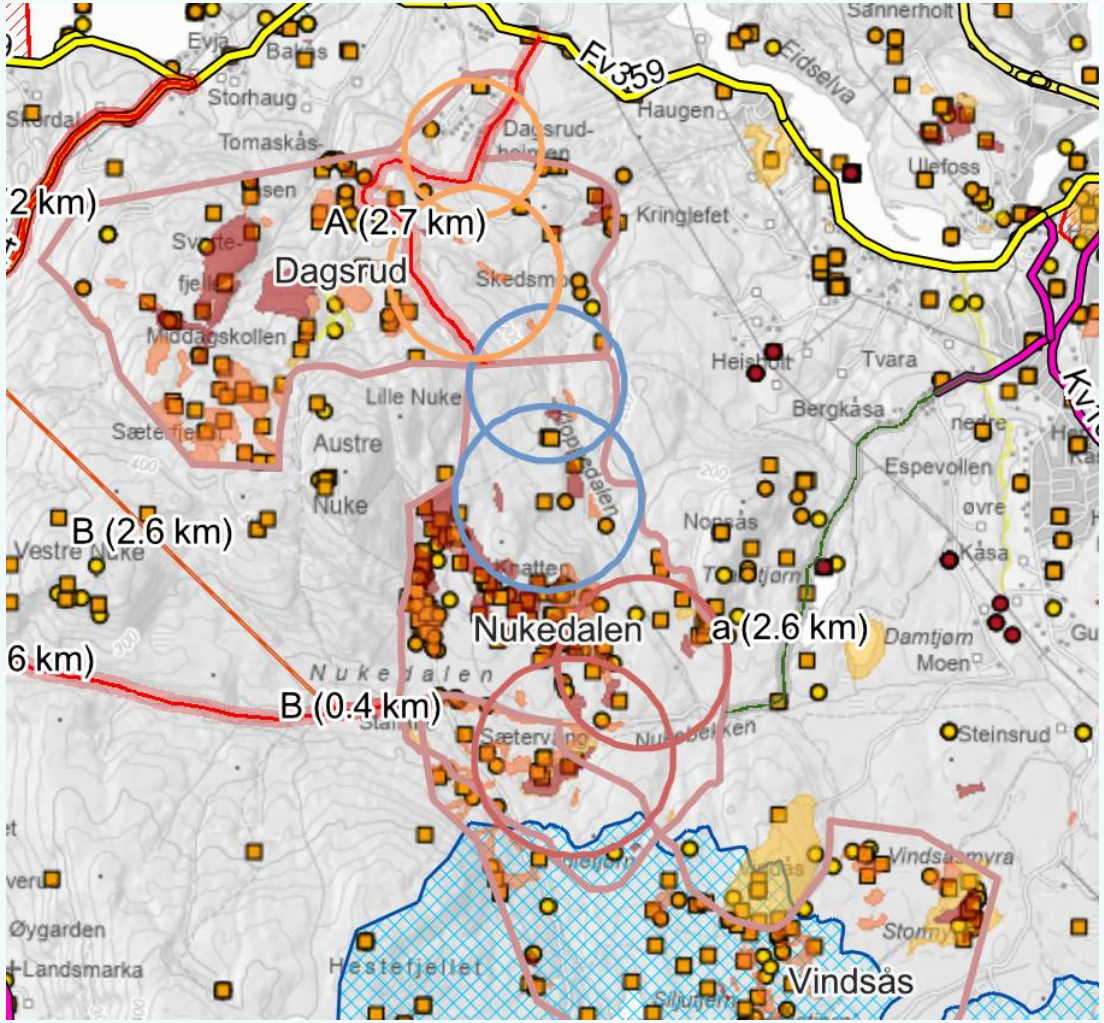

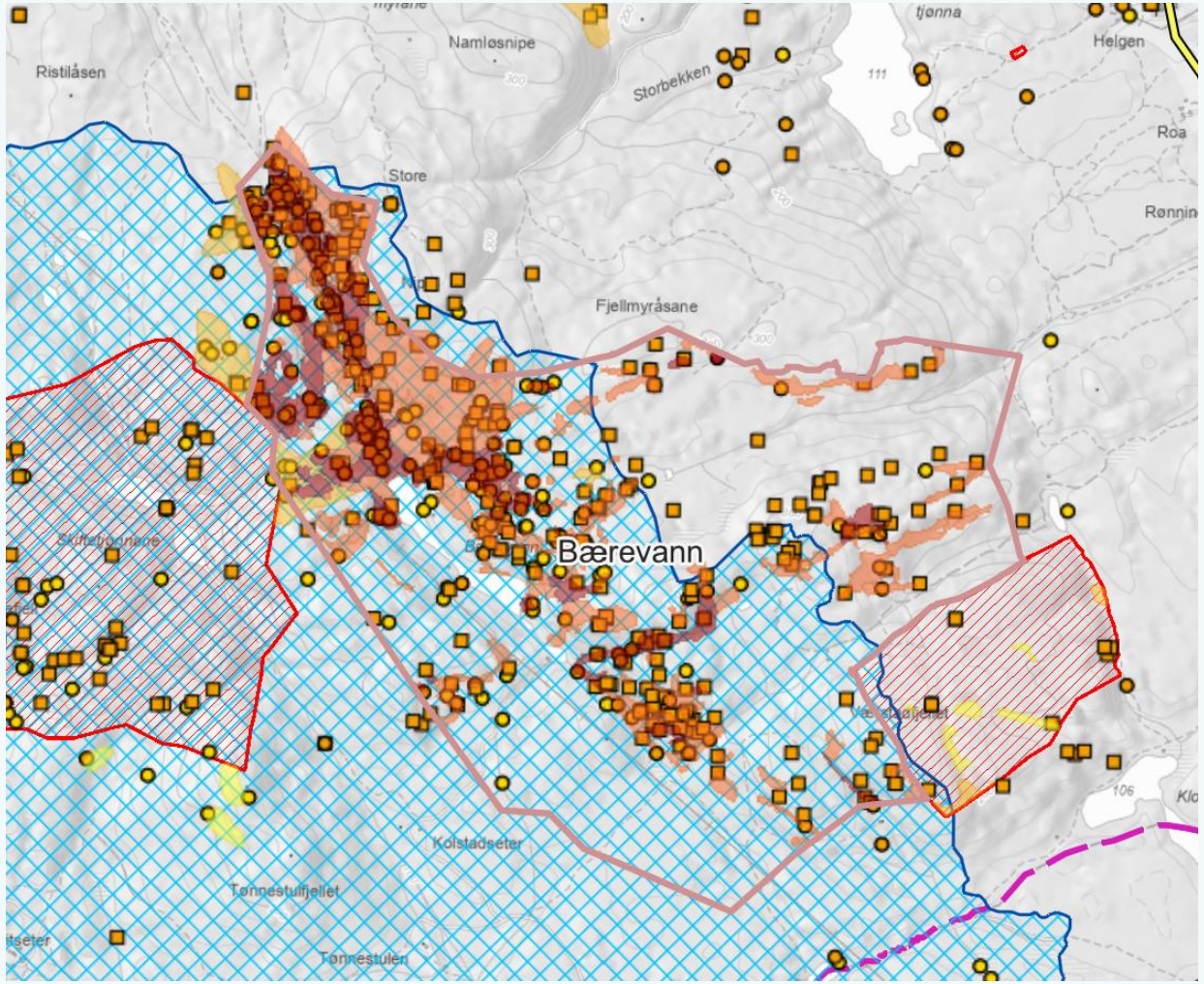

Mentimeter

Har du spørsmål? Slik gjør du:

Go to

www.menti.com

Enter the code

3764 7967

Or use QR code

Fensfeltet mineralpark Takk for i kveld!

Folkemøte i samfunnshuset 16.09.25